Plantlijst voedselbossen

Handreiking voor niet-invasieve bomen en struiken

Provincie Noord-Brabant

Voorwoord

Meer voedselbossen mogelijk dichtbij natuurgebieden.
Een leefomgeving waarin voedselbossen kunnen groeien, bloeien en renderen zonder dat kwetsbare natuur daar de prijs voor betaalt. Dat is ons toekomstperspectief. Een perspectief dat nu heel dichtbij is.

Voedselbossen spreken tot de verbeelding. Ze laten zien dat voedselproductie en natuurversterking hand in hand kunnen gaan. In Brabant zie ik steeds meer initiatiefnemers, agrariërs en bewoners, die enthousiast aan de slag willen met deze vorm van duurzame landbouw. Dat juich ik van harte toe. Voedselbossen kunnen bijdragen aan biodiversiteit, een gezonde bodem, economische opbrengst, klimaatbestendigheid en een aantrekkelijk landschap. Ze bieden kansen voor een landbouw die werkt mét de natuur en tegelijkertijd voedsel voortbrengt.

Tegelijkertijd hebben we als provincie de verantwoordelijkheid om onze waardevolle natuur te beschermen. Juist in de nabijheid van kwetsbare natuurgebieden vraagt de keuze van bomen en struiken om zorgvuldigheid. Sommige exoten, dus uitheemse soorten, kunnen zich buiten een voedselbos verspreiden en invasief worden. Dat brengt risico's met zich mee voor inheemse planten en dieren en voor de biodiversiteit die we juist willen behouden en versterken.

Die combinatie van ambities vormde de aanleiding voor deze positieflijst. In gesprekken over voedselbossen kwam regelmatig de vraag naar voren hoe we ruimte kunnen bieden aan nieuwe initiatieven, zonder daarbij onbedoeld risico's voor natuurgebieden te creëren. Soms leek dat een tegenstelling: óf ruimte voor voedselbossen, óf maximale bescherming van natuur. Ik ben ervan overtuigd dat beide niet alleen mooi samen kunnen gaan, ze kunnen elkaar zelfs versterken.

Met deze plantlijst voedselbossen kiezen we daarom voor een positieve en praktische aanpak. Door duidelijkheid te bieden over bomen en struiken waarvan geen aanwijzingen bestaan dat zij onder Nederlandse omstandigheden invasief kunnen worden, helpen we initiatiefnemers om verantwoorde keuzes te maken.

Ik hoop dat deze Brabantse aanpak anderen inspireert. Niet alleen binnen onze provincie, maar ook elders in Nederland en daarbuiten. Want als we erin slagen om ecologische zorgvuldigheid te verbinden met vernieuwing en ondernemerschap, ontstaan er nieuwe kansen voor deze prachtige vorm van landbouw.

Hagar Roijackers
Gedeputeerde Natuur, Milieu en Aanpak Landelijk Gebied

Inhoudsopgave

Voorwoord 2

Inleiding 4

Wat zijn voedselbossen? 4
Waarom deze lijst? 5
Waarom letten we op invasieve exoten? 5
Kunnen we verspreiding voorkomen? 6
Hoe is deze lijst samengesteld? 7
Werkwijze en beoordeling 7
Leeswijzer 8

Planten kiezen voor je voedselbos 9

Fruitbomen 10
Noten en zaden 16
Bessen 22
Rozen 30
Bramen en frambozen 31
Klimplanten 34
Andere vruchten 37
Eetbare bloemen 41
Groenten 44
Keukenkruiden 48
Bomen voor sap 51

Bijlage 54

Bronnenlijst 57

Inleiding

Wat zijn voedselbossen?

Voedselbossen zijn door mensen ontworpen ecosystemen gebaseerd op meerjarige soorten.

Voedselbossen zijn door mensen ontworpen ecosystemen, waarin voedselproductie wordt gecombineerd met natuurlijke processen. Voedselbossen bestaan voornamelijk uit meerjarige bomen, struiken en andere planten die eetbare producten leveren, zoals fruit, noten, bladeren en zaden.

Een voedselbos wordt vaak aangeplant volgens principes die zijn afgeleid van natuurlijke bosecosystemen. De bodem wordt zo min mogelijk verstoord, waardoor een rijk bodemleven zich kan ontwikkelen. Naast voedselproducerende soorten worden vaak planten toegevoegd die bijdragen aan bestuiving, stikstofbinding of andere ecologische processen.

Sinds 2025 worden voedselbossen door het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur erkend als landbouwactiviteit binnen de eco-regeling.

In de praktijk komen verschillende vormen van voedselbossen voor, variërend van kleinschalige particuliere initiatieven tot professionele, grootschaligere toepassingen als landbouwmethode.

Waarom deze lijst?

Deze lijst is bedoeld om méér voedselbossen mogelijk te maken, met een soortenkeuze die veilig is voor de natuur.

Voedselbossen kunnen een waardevolle bijdrage leveren aan duurzame voedselproductie, biodiversiteit en aan de aantrekkelijkheid van het landschap. Tegelijkertijd kunnen sommige toegepaste plantensoorten zich ook buiten het voedselbos verspreiden, en zo schade veroorzaken aan biodiversiteit. Daarom vraagt de keuze van soorten om zorgvuldigheid, vooral in en nabij kwetsbare natuurgebieden.

Deze lijst helpt initiatiefnemers, ontwerpers, adviseurs en overheden bij het maken van een verantwoorde soortkeuze. Het doel is tweeledig: natuurwaarden beschermen én de ontwikkeling van voedselbossen mogelijk maken. Want door duidelijkheid te bieden over geschikte soorten ontstaat meer ruimte om voedselbossen verantwoord toe te passen.

In deze publicatie zijn uitsluitend soorten aangeraden waarvan geen aanwijzingen bestaan dat zij onder Nederlandse omstandigheden invasief kunnen worden. Bij twijfel geldt het voorzorgsbeginsel en is een soort daarom afgeraden of niet opgenomen.

De lijst is opgesteld in samenwerking met deskundigen uit de voedselbossector en de ecologie. Nieuwe kennis kan aanleiding geven om de lijst in de toekomst aan te passen. Daarmee is deze publicatie nadrukkelijk bedoeld als een levend document. Heb je aanvullingen op de inhoud van deze publicatie? Stuur dan een mail naar bomen@brabant.nl.

Waarom letten we op invasieve exoten?

Wereldwijd behoren invasieve exoten tot de belangrijkste oorzaken van biodiversiteitsverlies.

Plantensoorten zijn aangepast aan specifieke omstandigheden en maken deel uit van ecosystemen die zich gedurende lange tijd hebben ontwikkeld. Soorten beïnvloeden elkaar via concurrentie, bestuiving, verspreiding van zaden en relaties met insecten, vogels en andere organismen.

Wanneer soorten buiten hun natuurlijke verspreidingsgebied worden geïntroduceerd, kunnen verschillende situaties ontstaan. Sommige uitheemse soorten blijven afhankelijk van menselijk beheer en vormen geen probleem. Andere soorten kunnen zich na introductie verspreiden en zelfstandig elders vestigen.

Wanneer deze uitheemse soort vervolgens inheemse soorten verdringt, en zo de biodiversiteit vermindert en ecosystemen verandert, noemen we deze soort een invasieve exoot. En deze hebben grote gevolgen voor de natuur. Volgens VN-panel IPBES behoren invasieve exoten wereldwijd tot de belangrijkste oorzaken van biodiversiteitsverlies.

Niet alle exoten zijn invasief

Inheemse soorten:

soorten die door natuurlijke verspreiding, zonder menselijk toedoen, in een gebied terecht zijn gekomen. Insecten en vogels zijn samen met deze soorten geëvolueerd en gebruiken ze als voedsel of schuilplek.

Exoten/uitheemse soorten:

uitheemse soorten die door menselijk handelen zijn geïntroduceerd. Veel exoten zijn niet schadelijk en passen zich aan onze omgeving aan zonder inheemse soorten te verdringen.

Invasieve exoten:

exoten die schadelijk zijn voor inheemse soorten omdat ze woekeren, gaan domineren en zo ervoor zorgen dat inheemse soorten gedeeltelijk of zelfs helemaal verdwijnen.

Kunnen we verspreiding voorkomen?

Verspreiding laat zich vaak moeilijk beheersen en bestrijding is duur of niet mogelijk. Daarom begint preventie bij een zorgvuldige soortkeuze.

Voedselbossen worden regelmatig aangeplant met soorten die van nature niet in Nederland voorkomen. Daarom kan de aanleg van voedselbossen zorgen voor de introductie en verspreiding van nieuwe soorten. Vooral in de nabijheid van natuurgebieden vraagt de keuze voor plantensoorten daarom om een zorgvuldige afweging.

Ook wanneer een beheerder zorgvuldig werkt, zijn veel verspreidingsroutes niet beheersbaar. Planten kunnen zich namelijk verspreiden via vogels, zoogdieren, wind, water, wortelfragmenten en menselijk handelen. Vogels kunnen zaden en bessen over grote afstanden verspreiden, en ook wind en water kunnen zaden over grote afstanden transporteren. Worteluitlopers zorgen vooral voor lokale verspreiding, maar kunnen toch voor behoorlijke problemen zorgen (denk bijvoorbeeld aan de Japanse duizendknoop).

Veel van de verspreidingsroutes zijn in voedselbossystemen moeilijk of niet effectief af te sluiten. Daarom moet het risico al vooraf bij de soortkeuze worden meegenomen.

Wanneer een invasieve exoot zich eenmaal verspreid heeft, is de bestrijding bovendien erg kostbaar en tijdsintensief. In sommige gevallen bestaan er ook geen goede bestrijdingsmethodes. Het voorkomen van de introductie van invasieve exoten is daarom niet alleen heel kosteneffectief, maar soms ook de enige optie om latere schade te voorkomen. De keuze van plantensoorten vormt daarom een belangrijk onderdeel van natuurveilig ontwerp en beheer.

Hoe is deze lijst samengesteld?

Bij onzekerheid over natuurschade geldt: voorkomen is beter dan genezen.

Bij het samenstellen van deze lijst is het voorzorgsbeginsel als uitgangspunt genomen. Het voorzorgsbeginsel vormt één van de grondbeginselen van het Europese milieurecht. Het houdt in dat men extra voorzichtig moet zijn als bepaalde maatregelen schadelijk kunnen zijn voor de natuur, ook wanneer dat risico nog niet helemaal duidelijk is. Bij N2000 gebieden geldt zelfs dat een project niet door kan gaan wanneer niet met zekerheid kan worden uitgesloten dat de natuur schade kan ondervinden. Dit geldt ook voor omliggende projecten die buiten N2000 gebied plaatsvinden.

Het is niet altijd direct duidelijk of een soort -op termijn- invasief kan worden. Sommige soorten zijn nog onvoldoende onderzocht. In andere gevallen blijkt pas na tientallen jaren dat een soort zich onder veranderende omstandigheden sterk kan uitbreiden. Daarom zijn in deze lijst uitsluitend soorten aangeraden waarvan voldoende aanwijzingen bestaan dat zij geen invasierisico vormen onder Nederlandse omstandigheden. Bij twijfel, of wanneer betrouwbare informatie hierover ontbreekt, is een soort dus niet opgenomen.

Werkwijze en beoordeling

In deze publicatie zijn alleen soorten opgenomen die eetbare producten opleveren.

Voedselbossen kennen een grote verscheidenheid aan plantensoorten. In deze publicatie beperken we ons tot soorten die eetbare producten leveren, van fruit en noten tot bladgroenten. Daarbij gaan we uit van voedselbossystemen als meerjarige beplantingen zonder regelmatige grondbewerking. Typische akker- en moestuingewassen, zoals sla, kool, bonen en tomaten, zijn daarom niet opgenomen. Ook sierplanten blijven buiten beschouwing.

Alle inheemse soorten zijn in deze lijst als *aangeraden* beoordeeld, inclusief cultivars die afstammen van inheemse soorten. Cultivars verschillen ecologisch vaak beperkt van hun wilde vorm, en keren bij verwildering doorgaans terug naar kenmerken van de oorspronkelijke soort. Het invasierisico ligt daarom in de eerste plaats bij de soort zelf en niet bij de cultivar. Bekende invasieve soorten die in natuurgebieden worden bestreden, raden we niet aan.

Voor uitheemse soorten maken we onderscheid naar herkomst. Europese soorten beschouwen we over het algemeen als minder risicovol, omdat zij afkomstig zijn uit vergelijkbare ecosystemen. Dit betekent dat ze in Nederland samen voorkomen met vergelijkbare soorten als in hun natuurlijk verspreidingsgebied.

Ze zijn bekend met dezelfde concurrenten, plantenziekten en plantenetende insecten. Hierdoor is de kans groot dat ze ook op dezelfde manier in aantallen beperkt worden. Bij soorten van buiten Europa ligt dit anders, en daarom gebeurt de beoordeling daarvan kritischer.

De beoordeling van uitheemse soorten is gebaseerd op de kans op verspreiding en de moeilijkheid van bestrijding. Soorten die na verwijdering gemakkelijk terugkomen via worteluitlopers of sterke opslag krijgen een minder gunstige beoordeling dan soorten die zich eenvoudig laten beheersen. Ook soorten die elders in de wereld invasief zijn gebleken, zijn extra kritisch beoordeeld. Ervaring leert dat dergelijke soorten zich vaak aan uiteenlopende klimaatomstandigheden kunnen aanpassen.

Sommige soorten worden pas tientallen jaren na introductie invasief. Dat kan bijvoorbeeld komen doordat kruisbestuiving aanvankelijk ontbreekt of doordat aanpassing aan lokale omstandigheden meerdere generaties vergt. Potentieel interessante soorten waarover onvoldoende informatie beschikbaar is, zijn uit voorzorg niet opgenomen. Dit kan leiden tot een enigszins scheef beeld. Zo staan sommige Europese eikensoorten wel op de lijst, terwijl vergelijkbare Noord-Amerikaanse soorten ontbreken omdat hun invasierisico onvoldoende bekend is.

Hybriden waarvan één of beide oudersoorten invasief zijn, zijn ook niet in de lijst opgenomen.

Ten slotte zijn soorten die bekendstaan om toxische eigenschappen of gezondheidsrisico's niet opgenomen. Het gaat onder meer om specerijstruik (*Calycanthus floridus*), gagel (*Myrica* spp.), taxus (*Taxus baccata*), knoptaxus (*Cephalotaxus harringtonia*), sassafras (*Sassafras albidum*) en sneeuwvlokkenstruik (*Chionanthus virginicus*).

Bij de beoordeling van plantensoorten hebben we gebruik gemaakt van een verscheidenheid aan informatiebronnen, deze kunt u vinden in de bronnenlijst achterin het boek. De auteurs hebben deze aangevuld met hun eigen ervaring.

Leeswijzer

Deze rijk geïllustreerde publicatie laat zich grotendeels lezen als een soort catalogus, waar je per type plant visueel snel kunt zien welke soorten worden aangeraden (of afgeraden). In het hoofdstuk **Planten kiezen voor je voedselbos** vind je elf categorieën planten die bij voedselbossen kunnen horen, zoals fruitbomen, bessen en eetbare bloemen. Alle aangeraden soorten van de plantenlijst kun je herkennen aan een groene duim. In dit hoofdstuk vind je ook enkele veelgekozen voedselbossoorten die expliciet worden afgeraden (te herkennen aan de rode duim).

Achterin dit document vind je de **bijlage:** de totale lijst met niet-invasieve, aangeraden soorten voor voedselbossen uit deze publicatie. Deze soorten kun je dus allemaal veilig in je voedselbos aanplanten. Alle (potentieel) invasieve soorten zijn hier weggelaten.

Planten kiezen voor je voedselbos

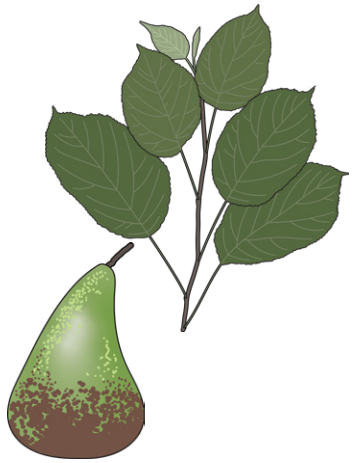
Fruitbomen

Appel
Malus xdomestica

- Centraal Aziatisch
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

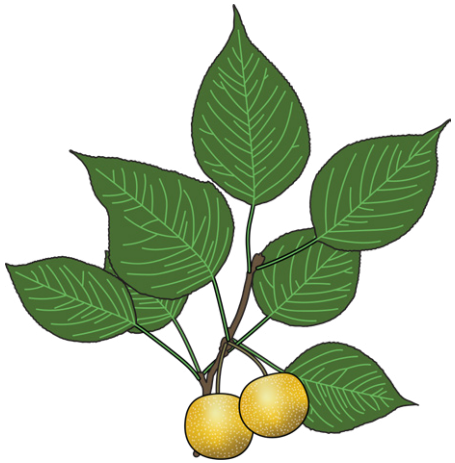
Conclusie: Aangeraden

Peer
Pyrus communis

- Inheems
- Vruchten
- Zon, halfschaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren

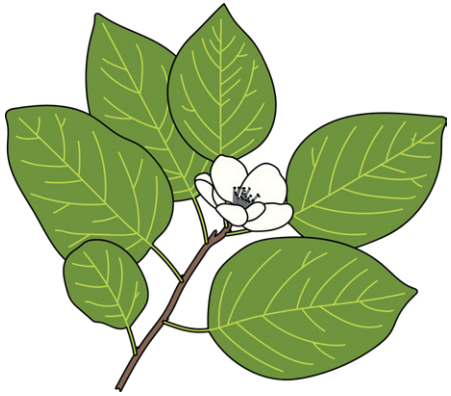
Conclusie: Aangeraden

Nashipeer
Pyrus pyrifolia

- Oost-Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfschaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

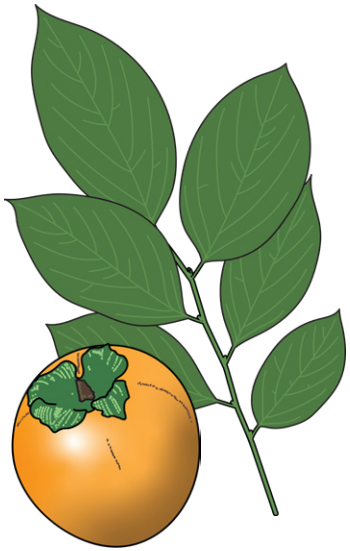

Kweepeer
Cydonia oblonga

- Oost-Europees
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Fruitbomen

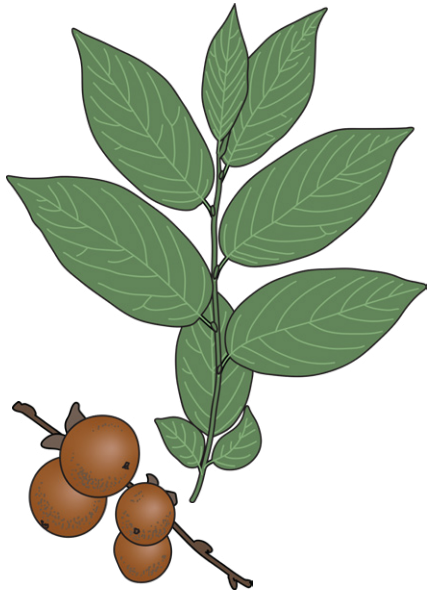

Kaki
Diospyros kaki

Amerikaanse persimoen
Diospyros virginiana

- Oost-Aziatisch / Noord Amerikaans
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: omzagen, loopt niet uit
- Niet invasief

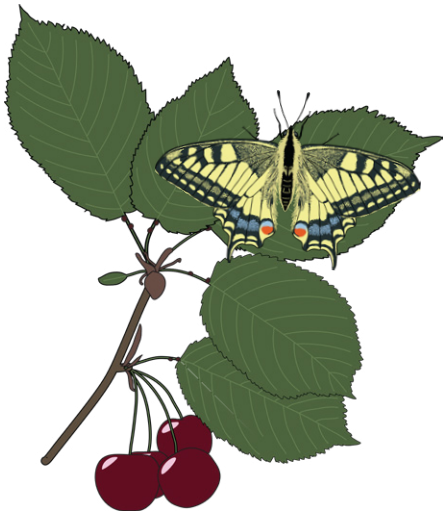
Conclusie: Aangeraden

Dadelpruim
Diospyros lotus

- Zuidoost Europees
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Zoete kers
Prunus avium

Zure kers, kriek
Prunus cerasus

- Inheems
- Vruchten
- Zon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

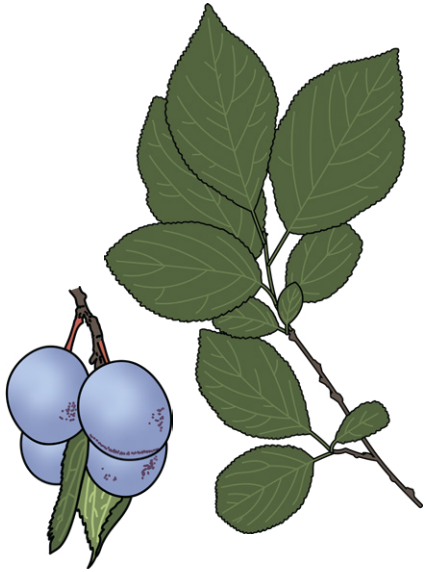

Kerspruim
Prunus cerasifera

- Zuidoost Europees
- Vruchten, ook als sierplant
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

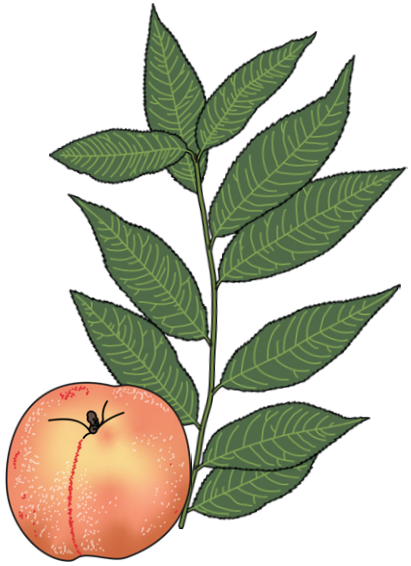
Fruitbomen

Pruim
Prunus domestica

- Hybride inheems/zuidoost Europees
- Vruchten
- Zon, halfschaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

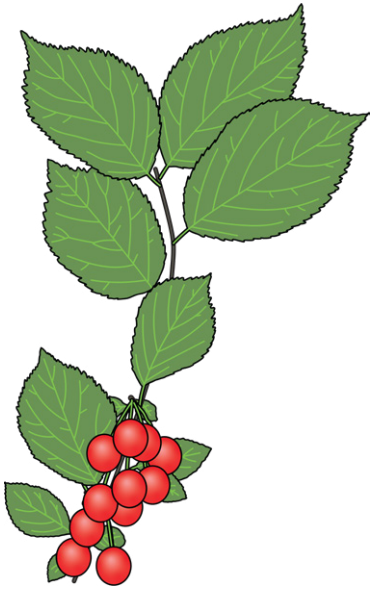

Perzik
Prunus persica

Abrikoos
Prunus armeniaca

- Mediterraan
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

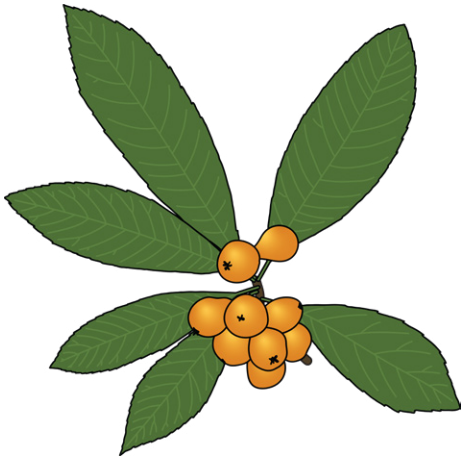
Conclusie: Aangeraden

Nankingkers
Prunus tomentosa

- Oost-Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding eenvoudig: loopt nauwelijks uit na omzagen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Japanse mispel
Eriobotrya japonica

- Oost-Aziatisch
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

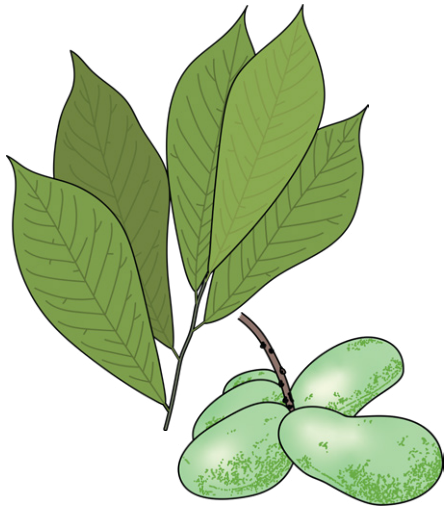
Fruitbomen

Mispel
Mespilus germanica

- Inheems
- Vruchten
- Zon, halfschaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

Pawpaw
Asimina triloba

- Noord Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren, water en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: door worteluitlopers
- Invasiviteit onbekend.

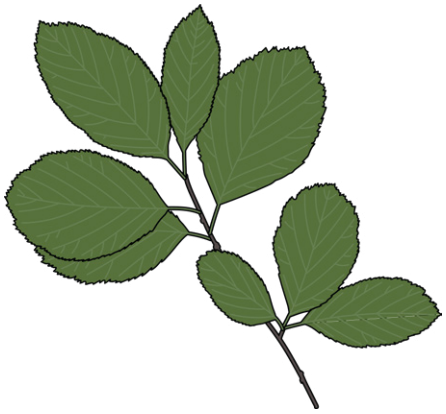
Conclusie: Afgeraden

Lijsterbes
Sorbus aucuparia

- Inheems
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

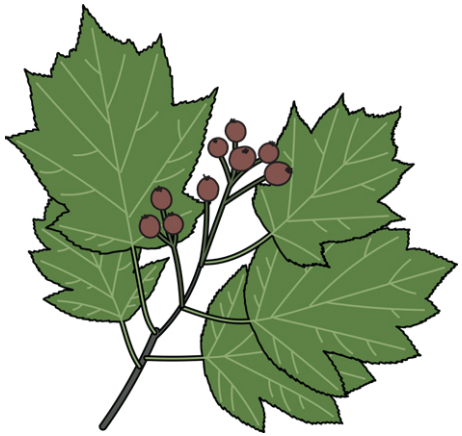

Meelbes
Sorbus aria

- Midden Europees
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding eenvoudig: loopt nauwelijks uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

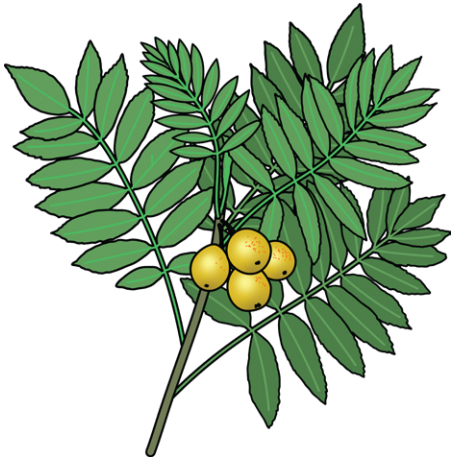
Fruitbomen

Elsbes
Sorbus torminalis

- Midden- en West Europees, Oost en zuidoost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding eenvoudig: loopt nauwelijks uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

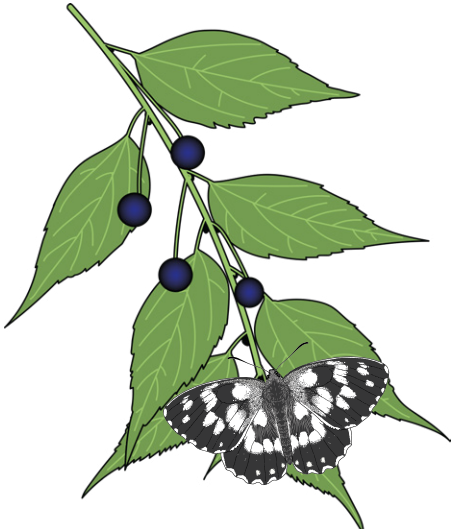
Conclusie: Aangeraden

Peerlijsterbes
Sorbus domestica

- Midden Europees
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding eenvoudig: loopt nauwelijks uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

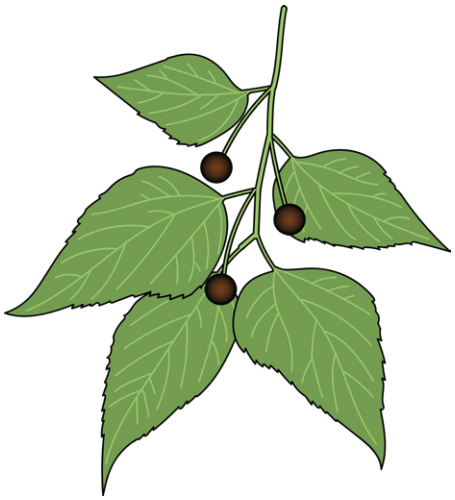
Conclusie: Aangeraden

Netelboom
Celtis australis

- Zuid Europees
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

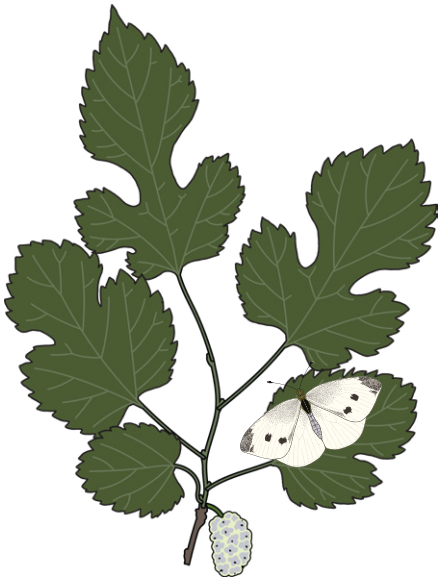

Amerikaanse zwepenboom
Celtis occidentalis

- Noord Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfschaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Fruitbomen

Witte moerbei
Morus alba

Zwarte moerbei
Morus nigra

- Oost-Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Papiermoerbei
Broussonetia papyrifera

- Oost en zuidoost Aziatisch
- Vruchten, vezels
- Zon, halfzon, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief (EU lijst)

Conclusie: Afgeraden

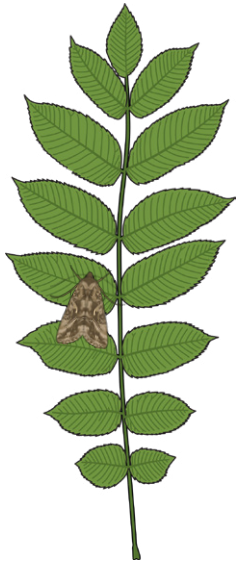
Noten en zaden

Walnoot, Okkernoot
Juglans regia

- Mediterraan
- Noten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Zwarte walnoot
Juglans nigra

- Noord Amerikaans
- Noten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels, zoogdieren en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Mansjoerijnse walnoot
Juglans mandschurica

- Oost Aziatisch
- Noten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels, zoogdieren en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Hazelaar
Corylus avellana

- Inheems
- Noten
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

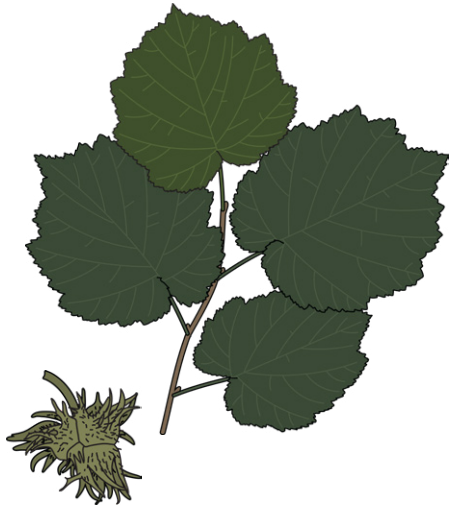
Noten en zaden

Lambertusnoot
Corylus maxima

- Zuidoost Europees
- Noten
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Boomhazelaar
Corylus colurna

- Zuidoost Europees
- Noten
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

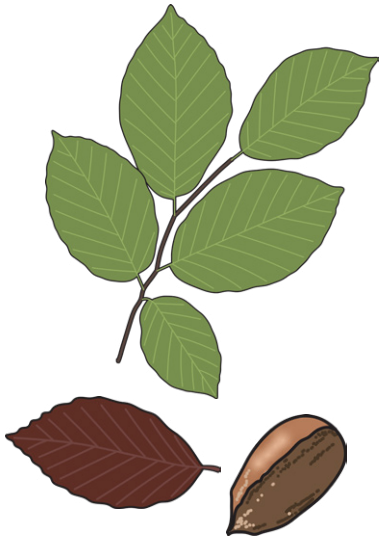
Conclusie: Aangeraden

Kastanje
Castanea sativa

- Mediterraan
- Noten
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Beuk
Fagus sylvatica

- Inheems
- Noten
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

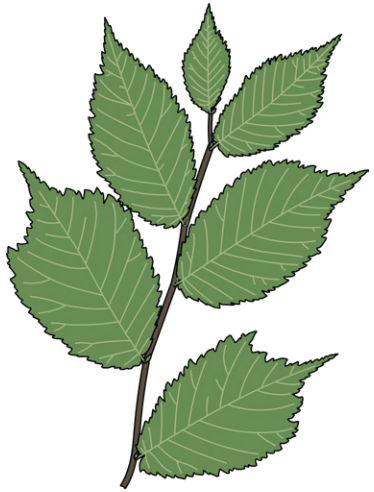
Noten en zaden

Fladderiep
Ulmus laevis

- Inheems
- Jonge zaden en bladeren
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind

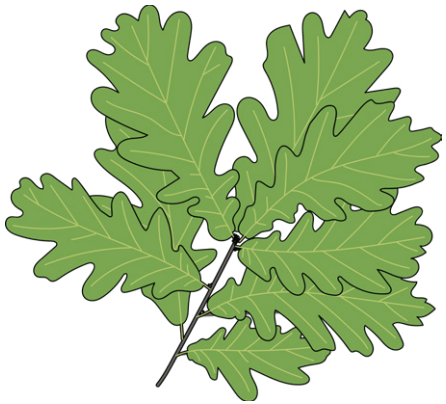
Conclusie: Aangeraden

Ruwe iep
Ulmus glabra

- Inheems
- Jonge zaden en bladeren
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind

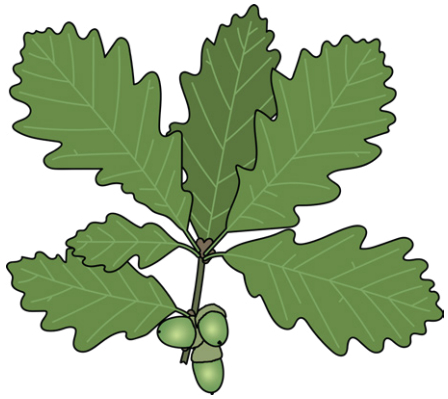
Conclusie: Aangeraden

Zomereik
Quercus robur

- Inheems
- Zaden
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

Wintereik
Quercus petraea

- Inheems
- Zaden
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

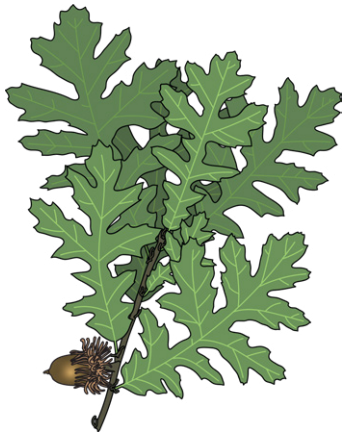
Noten en zaden

Hongaarse eik
Quercus frainetto

- Midden Europees
- Zaden
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Niet problematisch (Europees)

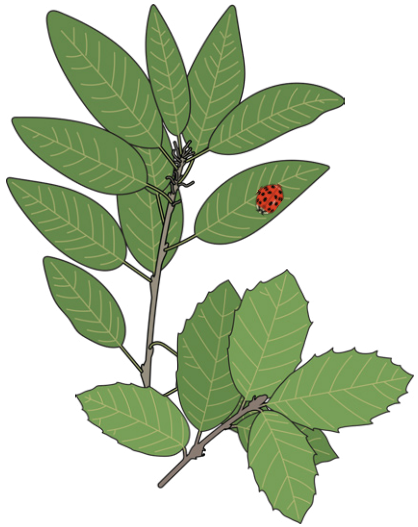
Conclusie: Aangeraden

Moseik
Quercus cerris

- Midden Europees
- Zaden
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Niet problematisch (Europees)

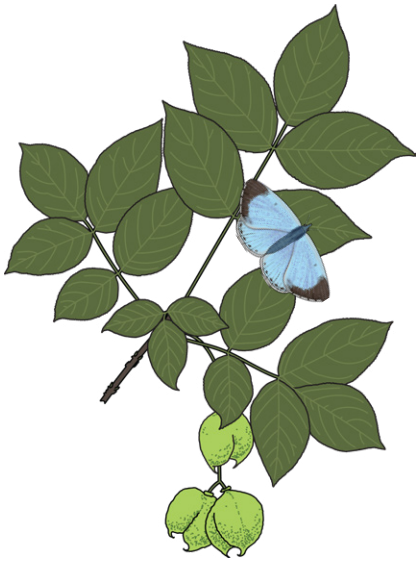
Conclusie: Aangeraden

Steeneik
Quercus ilex

- Zuid Europees
- Zaden
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Pimpernoot
Staphylea pinnata

- Midden Europees
- Noten
- Halfschaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: door worteluitlopers
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

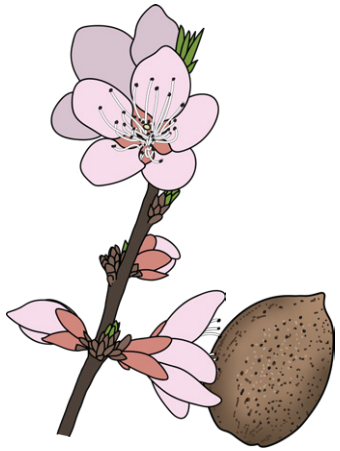
Noten en zaden

Amerikaanse pimpernoot
Staphylea trifolia

- Noord Amerikaans
- Noten
- Halfschaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: door worteluitlopers
- Mogelijk invasief

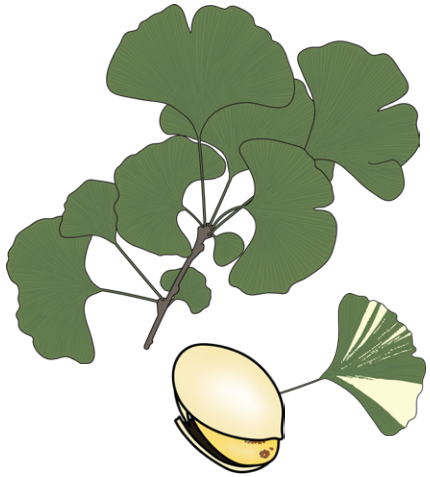
Conclusie: Afgeraden

Amandel
Prunus amygdalus

- Mediterraan
- Noten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Ginkgo
Ginkgo biloba

- Oost Aziatisch
- Noten
- Zon, halfzon, schaduw, bos, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Slangenden
Araucaria araucana

- Zuid Amerikaans
- Zaden
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Noten en zaden

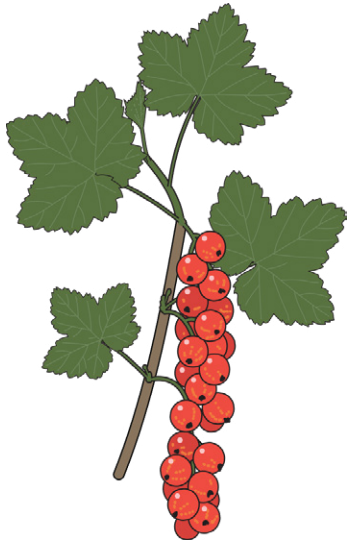
Koreaanse den
Pinus koraiensis

- Oost Aziatisch
- Zaden
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

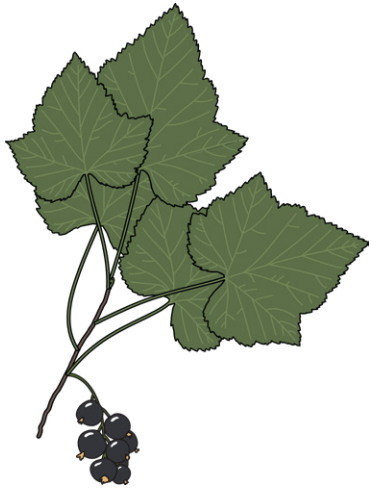
Bessen

Aalbes
Ribes rubrum

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos, vochtig
- Verspreiding door vogels

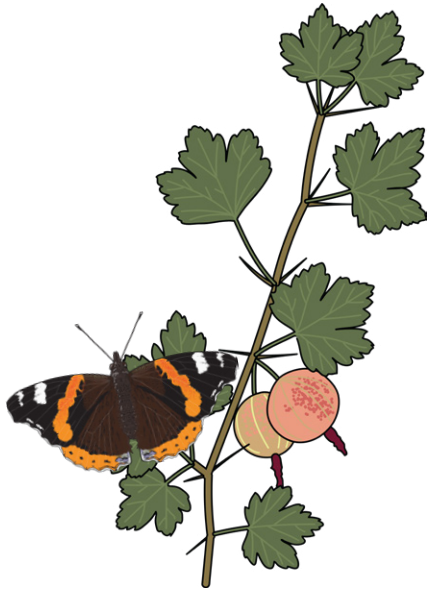
Conclusie: Aangeraden

Zwarte bes
Ribes nigrum

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos, vochtig
- Verspreiding door vogels

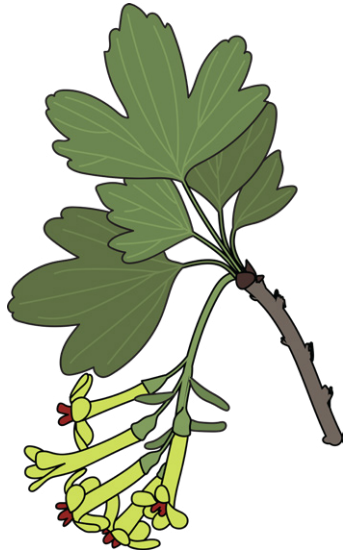
Conclusie: Aangeraden

Kruisbes
Ribes uva-crispa

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos, steenachtige ondergrond
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

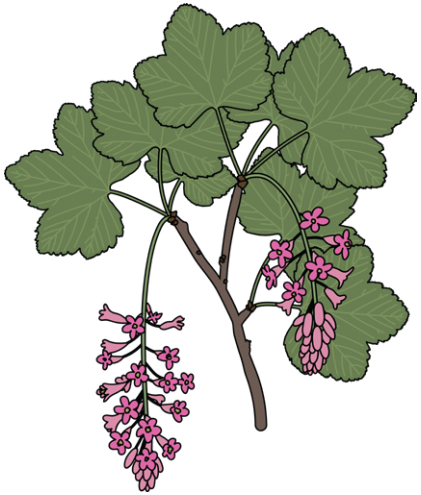

Gele ribes
Ribes aureum

- Noord Amerikaans
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

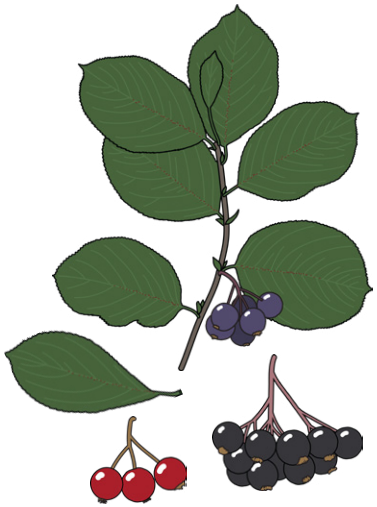
Bessen

Rode ribes
Ribes sanguineum

- Noord Amerikaans
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

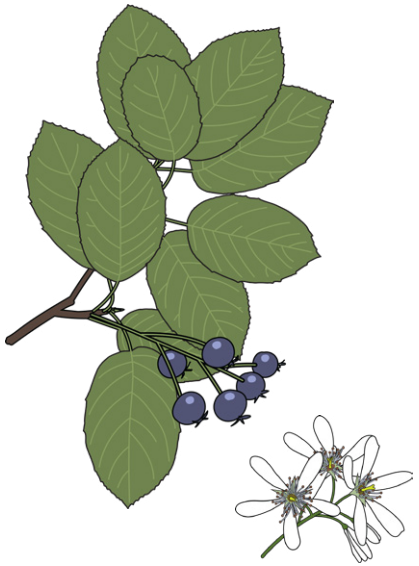
Conclusie: Afgeraden

Appelbes
Aronia spp.

- Noord Amerikaans
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

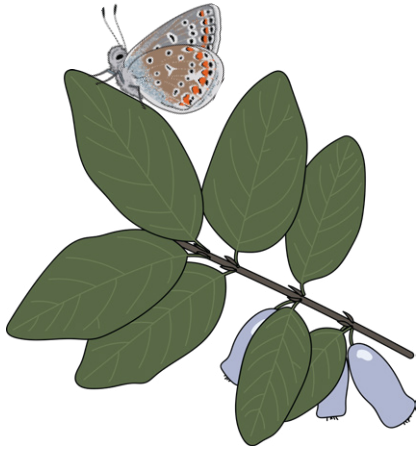
Conclusie: Afgeraden

Amerikaans krentenboompje
Amelanchier xlamarckii

- Noord Amerikaans
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

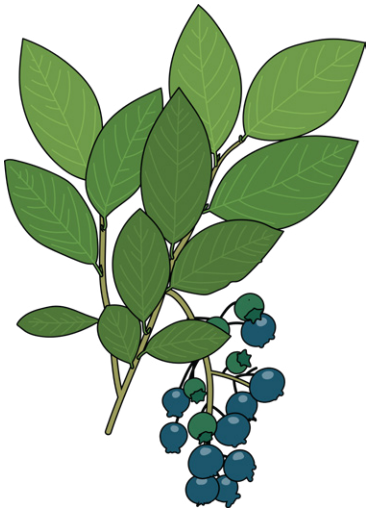

Siberische bosbes
Blauwe honingbes
Blauwe kamperfoelie, Haskap
Lonicera caerulea

- Midden Europees, Alpien
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Bessen

Trosbosbes,
Blauwe bes
Vaccinium corymbosum & hybriden

- Noord Amerikaans
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, venige grond
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

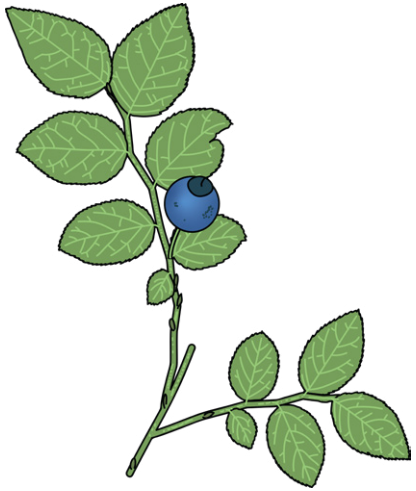
Conclusie: Afgeraden

Vogelkers
Prunus padus

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels

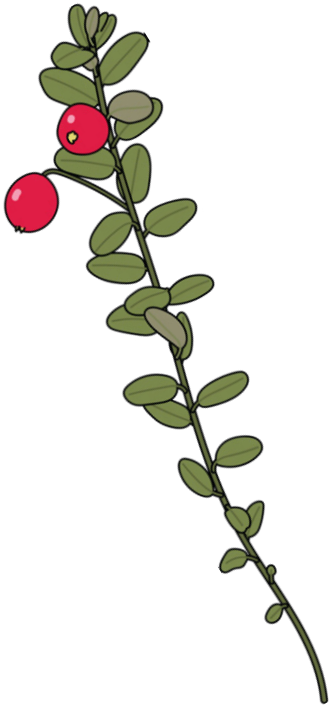
Conclusie: Aangeraden

Bosbes
Vaccinium myrtillus

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos, venige grond
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

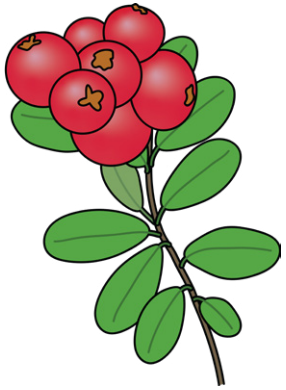

Cranberry
Grote veenbes
Vaccinium macrocarpon

- Noord Amerikaans
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, venige grond
- Verspreiding door vogels & uitlopers
- Bestrijding niet eenvoudig door uitlopers tussen andere planten
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

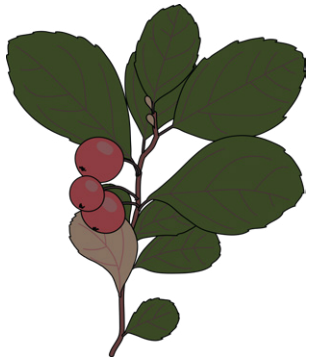
Bessen

Vossenbes
Rode bosbes
Vaccinium vitis-idaea

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos, venige grond
- Verspreiding door vogels

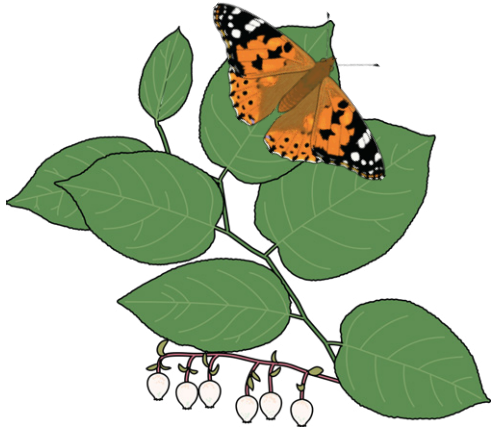
Conclusie: Aangeraden

Liggende bergthee
Gaultheria procumbens

- Noord Amerikaans
- Bessen, blad (thee)
- Zon, halfzon, bosrand, bos,
- Verspreiding door vogels & uitlopers
- Bestrijding lastig: door uitlopers tussen andere planten
- Potentieel invasief

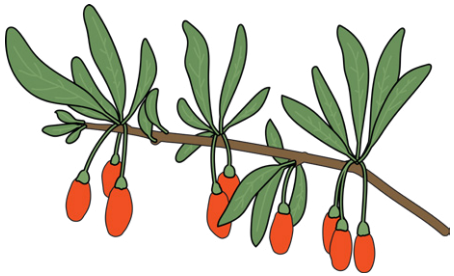
Conclusie: Afgeraden

Grote bergthee
Gaultheria shallon

- Noord Amerikaans
- Bessen, blad (thee)
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels & uitlopers
- Bestrijding lastig: dichte bossages & uitlopers
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

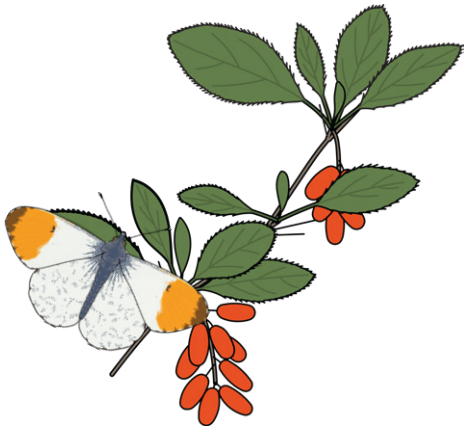
Boksdoorn, Gojibes
Lycium barbarum

Chinese boksdoorn
Lycium chinense

- Oost Aziatisch
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afknippen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Bessen

Zuurbes
Berberis vulgaris

- Inheems
- Bessen in jam
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

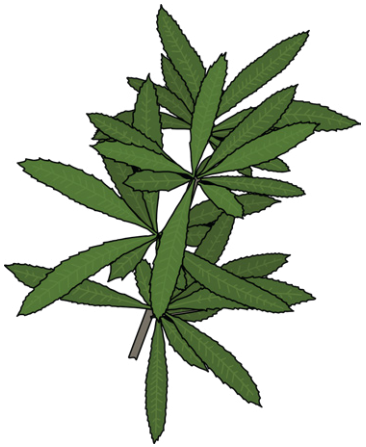

Japanse zuurbes
Berberis thunbergii

Koreaanse zuurbes
Berberis koreana

- Oost-Aziatisch
- Bessen in jam
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afknippen
- Invasief

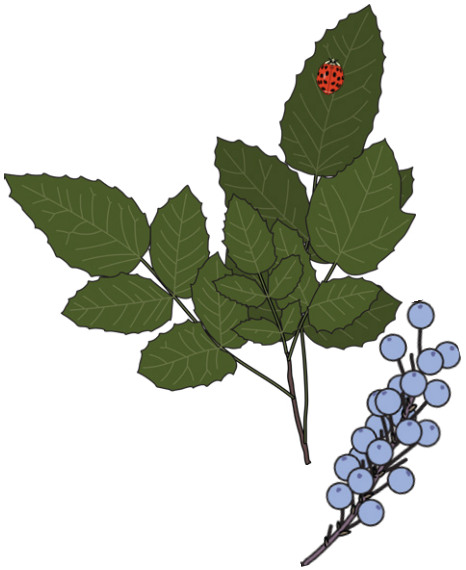
Conclusie: Afgeraden

Chinese zuurbes
Berberis julianae

- Oost-Aziatisch
- Bessen in jam
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afknippen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

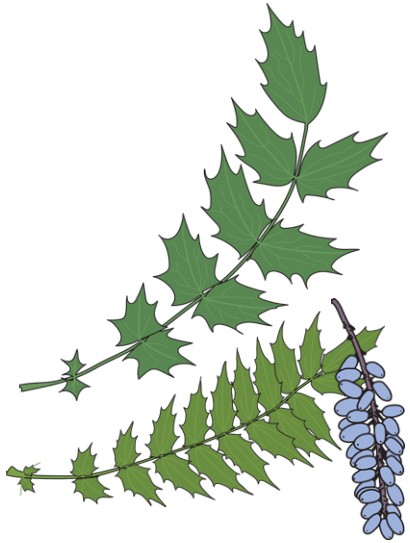

Druifstruik
Mahonie
Mahonia (Berberis) aquifolium

- Noord Amerikaans
- Bessen in jam
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afknippen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

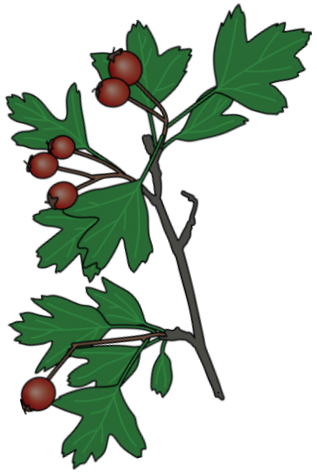
Bessen

Japanse druifstruik
Mahonia japonica &
hybriden *(M. xmedia)*

- Oost Aziatisch
- Bessen in jam
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afknippen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Eenstijlige meidoorn
Crataegus monogyna

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels

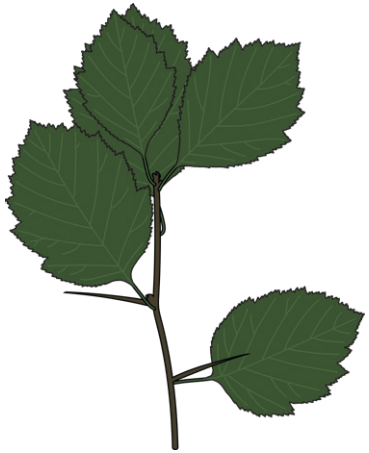
Conclusie: Aangeraden

Tweestijlige meidoorn
Crataegus laevigata

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

Pruimbladige meidoorn
Crataegus persimilis

- Noord Amerikaans
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt na omzagen opnieuw uit.
- Mogelijk invasief

Conclusie: Afgeraden

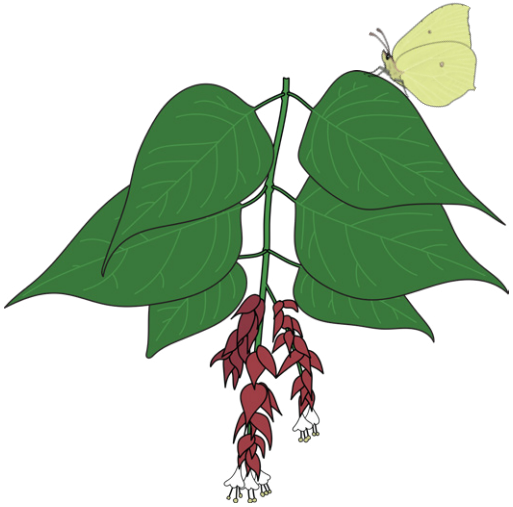
Bessen

Duindoorn
Hippophae rhamnoides

- Inheems
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels

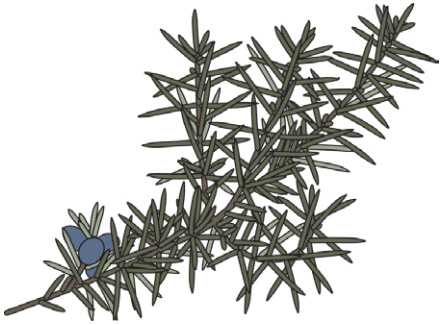
Conclusie: Aangeraden

Fazantenbes
Leycesteria formosa

- Oost aziatisch
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Jeneverbes
Juniperus communis

- Inheems
- Kegeltjes (“bessen”)
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

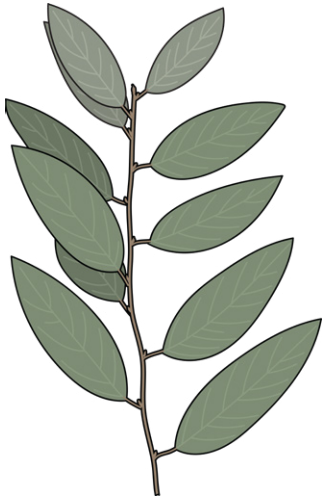

Smalbladige olijfwilg
Elaeagnus angustifolia

- West Aziatisch
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

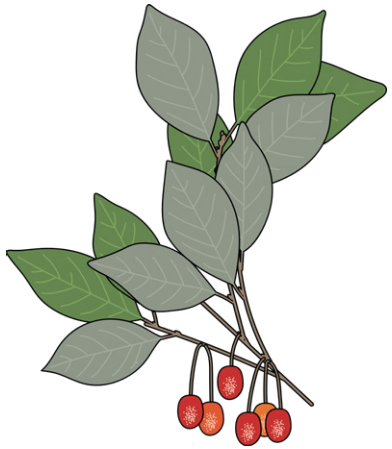
Bessen

Zilverwilg
Elaeagnus commutata

- Oost Aziatisch
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Potentieel invasief

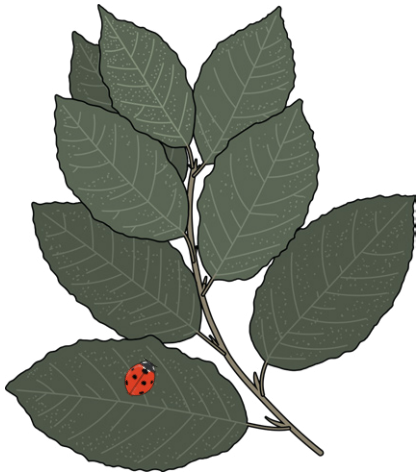
Conclusie: Afgeraden

Langstelige olijfwilg
Elaeagnus multiflora

- Oost Aziatisch
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Stekelige olijfwilg
Elaeagnus pungens

Zilverbes
Elaeagnus xsubmacrophylla (E. xebbingei)

- Oost Aziatisch
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

Schermolijfwilg
Elaeagnus umbellata

- Oost Aziatisch
- Bessen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

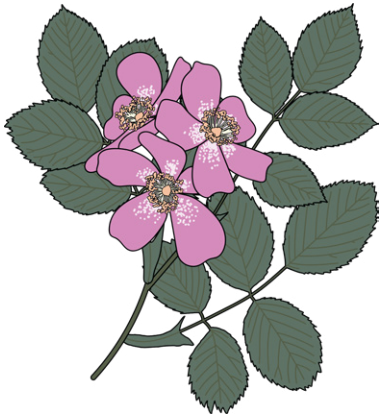
Rozen

Hondsroos
Rosa canina

- Inheems
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

Bergroos
Rosa glauca

- Europees (Alpien)
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afzagen
- Niet problematisch (Europees)

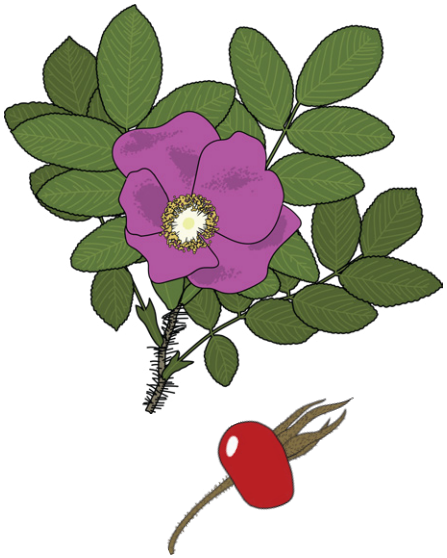
Conclusie: Aangeraden

Veelbloemige roos
Rosa multiflora

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

Rimpelroos
Rosa rugosa

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na afzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

Bramen en frambozen

Bramen
Rubus fruticosus agg.

Peterseliebraam
Rubus nemoralis f. *laciniatus*

- Inheems
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en uitlopers

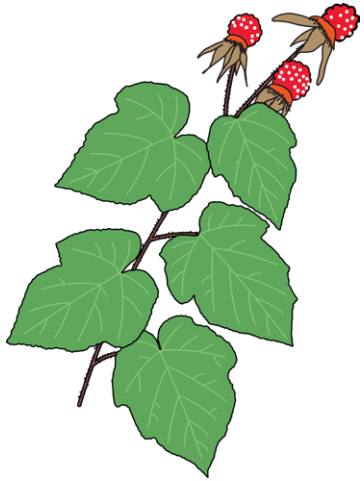
Conclusie: Aangeraden

Framboos
Rubus idaeus

- Inheems
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers

Conclusie: Aangeraden

Sierbraam
Rubus tricolor

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Boysenberry
Rubus sp.

Loganbes
Rubus xloganobaccus

- Hybride Amerikaans x Europees
- Vruchten
- Zon, bosrand
- Zet zaad maar vruchtbaarheid beperkt
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

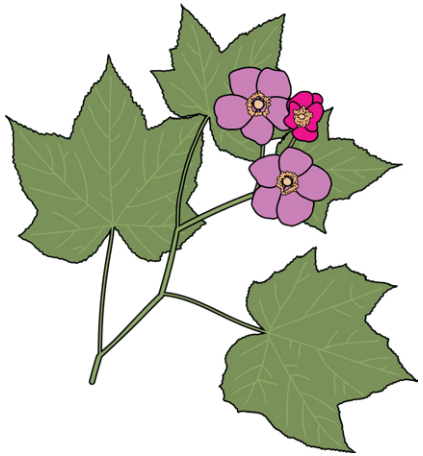
Bramen en frambozen

Japanse wijnbes
Rubus phoenicolasius

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Invasief

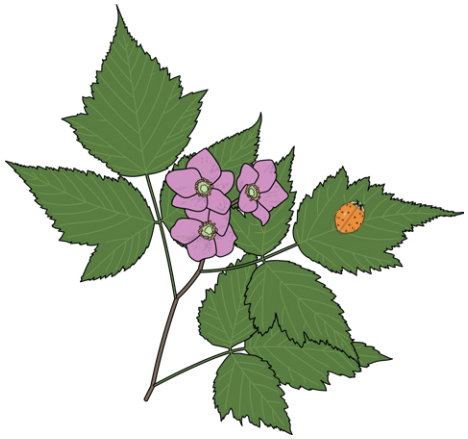
Conclusie: Afgeraden

Roodbloeiende framboos
Rubus odoratus

- Noord Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Invasief

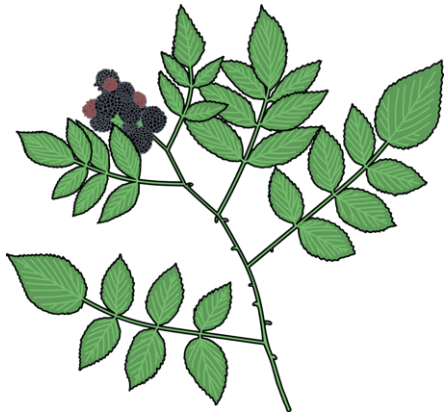
Conclusie: Afgeraden

Prachtframboos
Rubus spectabilis

- Noord Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

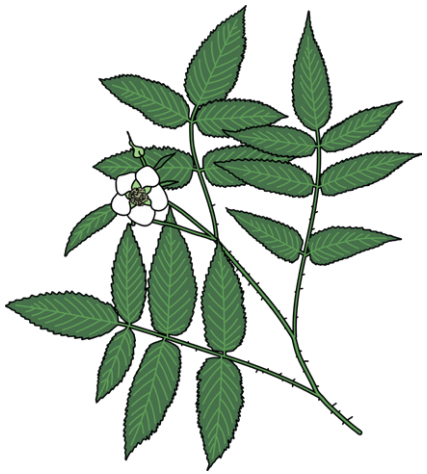

Knekelframboos
Rubus niveus

- Zuid-en Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Bramen en frambozen

Aardbeiframboos
Rubus illecebrosus

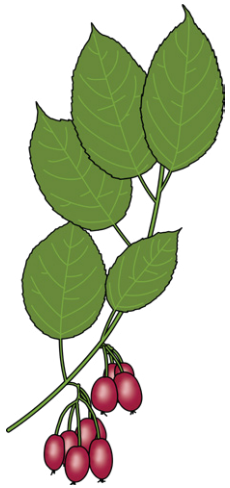
Witstelige braam
Rubus cockburnianus

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

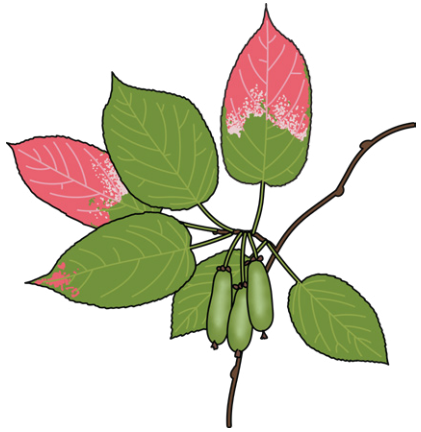
Klimplanten

Mini-kiwi, kiwi-bes
Actinidia arguta

- Nieuw-Zeelands
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Potentieel invasief

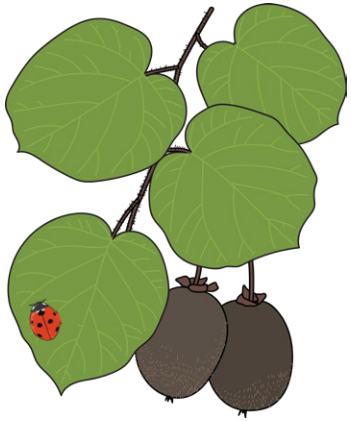
Conclusie: Afgeraden

Sierkiwi
Actinidia kolomikta

- Nieuw-Zeelands
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Potentieel invasief

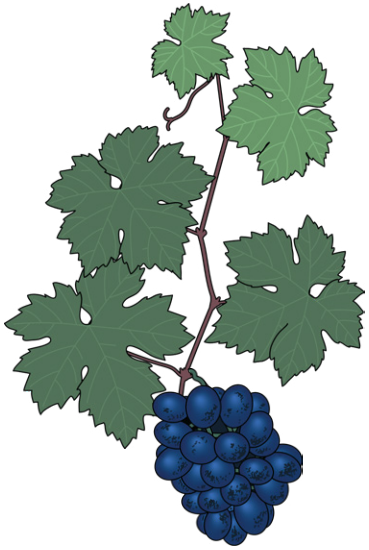
Conclusie: Afgeraden

Kiwi
Actinidia deliciosa

- Nieuw-Zeelands
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Wijnstok
Blauwe druif
Vitis vinifera

- Mediterraan
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

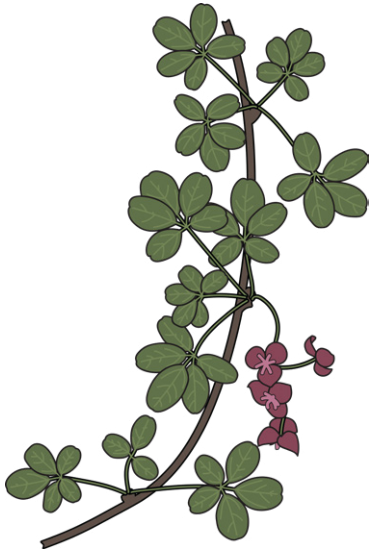
Klimplanten

Isabella druif
Vitis labrusca

- Noord Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Chocoladerank, Klimaugurk
Akebia quinata

Driebladige akebia
Akebia trifoliata

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Invasief

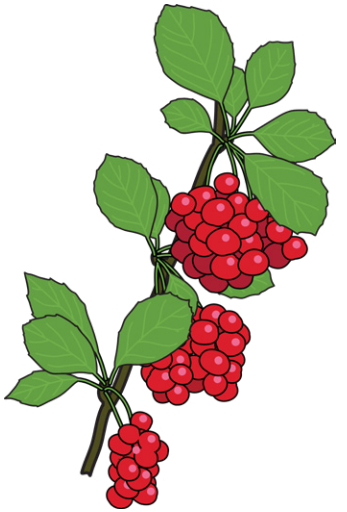
Conclusie: Afgeraden

Passiebloem
Passiflora caerulea

- Zuid Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Zaden door zoogdieren
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Vijfsmakenbes
Schisandra chinensis
Schisandra rubriflora

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Invasiviteit onbekend

Conclusie: Afgeraden

Klimplanten

Hop
Humulus lupulus

- Inheems
- Zaden
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind en uitlopers

Conclusie: Aangeraden

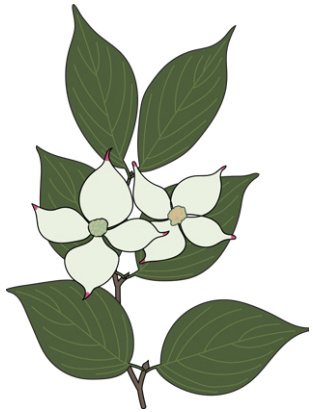
Andere vruchten

Gele kornoelje
Cornus mas

- Inheems
- Vruchten in jam
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

Japanse kornoelje
Cornus kousa

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

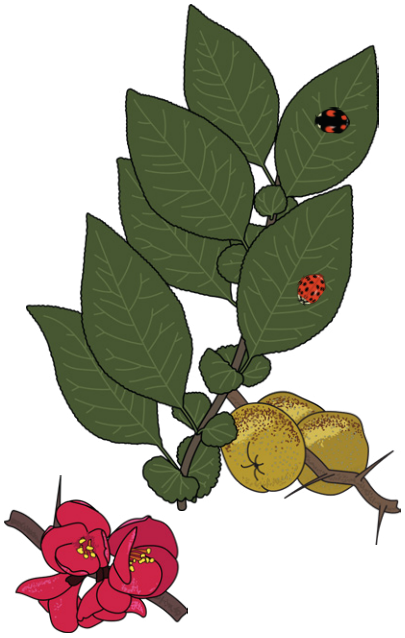
Conclusie: Aangeraden

Sleedoorn
Prunus spinosa

- Inheems
- Vruchten, in jam
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren en worteluitlopers

Conclusie: Aangeraden

Sierkwee
Dwergkwee
Chaenomeles speciosa

Japanse sierkwee
Chaenomeles japonica

- Oost Aziatisch
- Vruchten, in alkoholische dranken
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren,
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Andere vruchten

Granaatappel
Punica granatum

- Midden oosters
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door zoogdieren
- Bestrijding eenvoudig
- Niet invasief

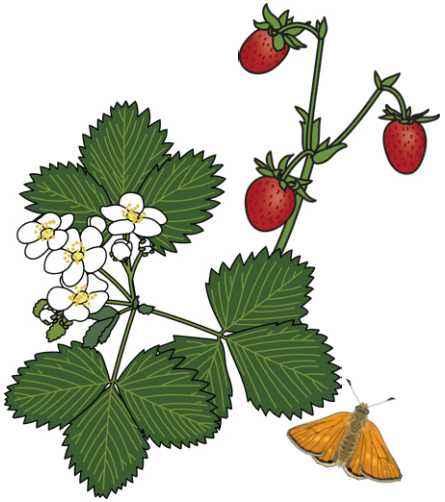
Conclusie: Aangeraden

Vijg
Ficus carica

- Waarschijnlijk Midden oosters
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

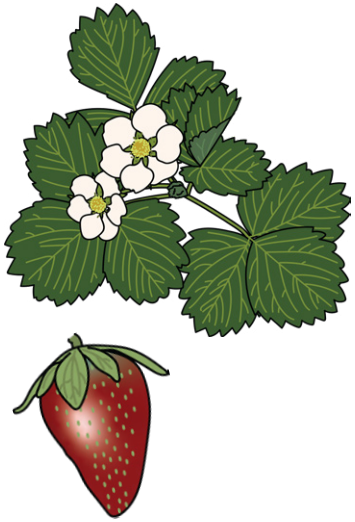

Bosaardbei
Fragaria vesca

Grote bosaardbei
Fragaria moschata

- Inheems
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers

Conclusie: Aangeraden

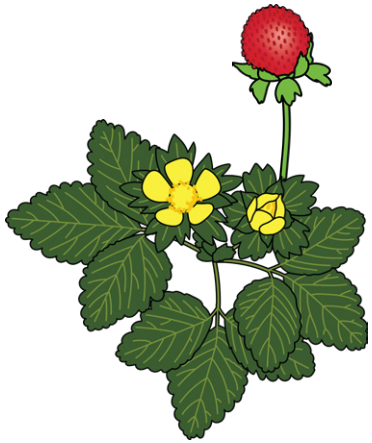

Aardbei
Fragaria xananassa

- Noord Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: vanwege uitlopers
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

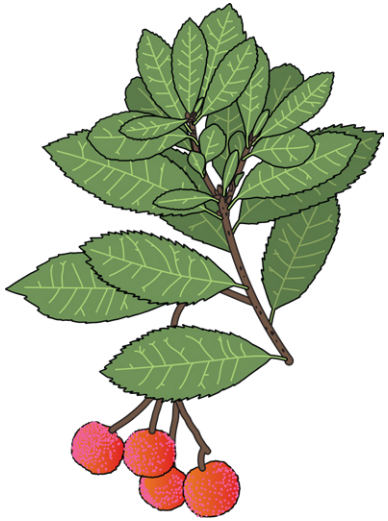
Andere vruchten

Schijnaardbei
Potentilla indica

- Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en uitlopers
- Bestrijding lastig: vanwege uitlopers
- Invasief

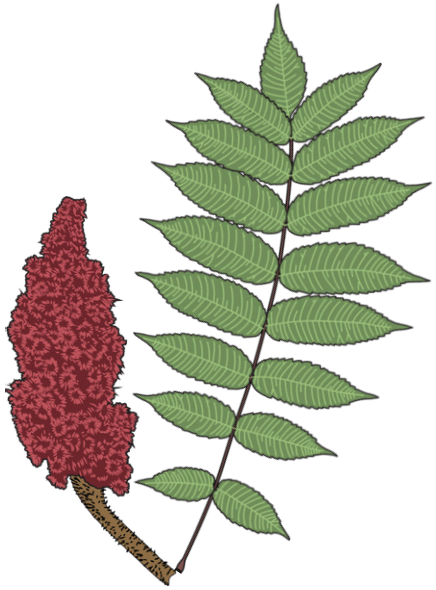
Conclusie: Afgeraden

Aardbeistruik
Arbutus unedo

- Zuid Europees
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

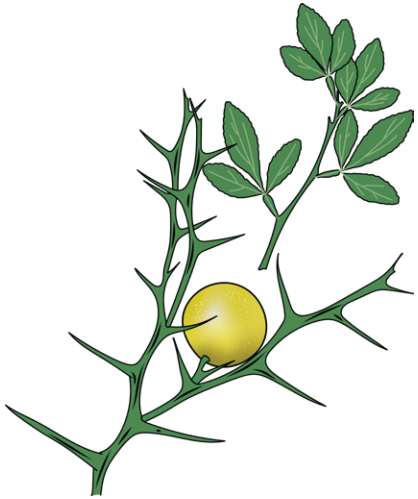
Conclusie: Aangeraden

Fluweelboom
Rhus typhina

- Midden oosters
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: worteluitlopers
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

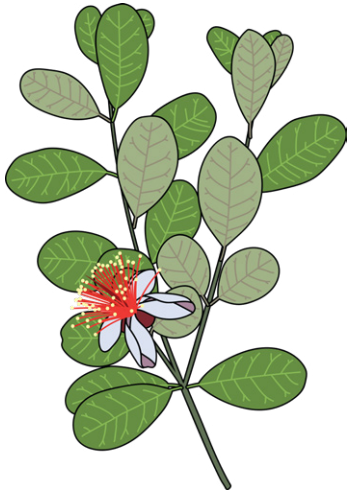

Wilde citroen
Citrus trifoliata

- Oost Aziatisch
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding onbekend
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Andere vruchten

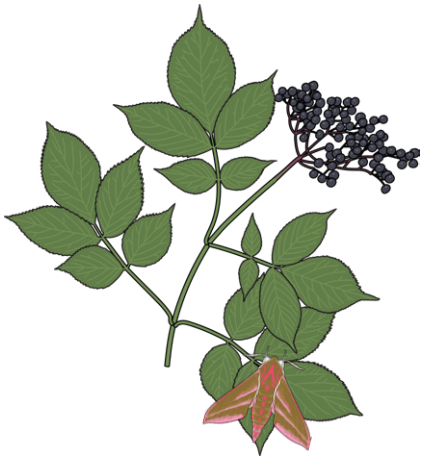
Ananasguave
Acca sellowiana

- Zuid Amerikaans
- Vruchten
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

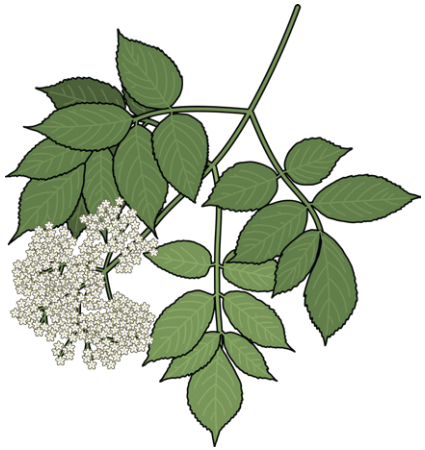
Eetbare bloemen

Gewone vlier
Sambucus nigra

- Inheems
- Bloemen, in siroop
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels

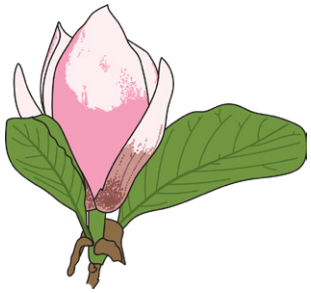
Conclusie: Aangeraden

Amerikaanse vlier
Sambucus canadensis

- Noord Amerikaans
- Bloemen, in siroop
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen en lastig te herkennen
- Potentieel invasief

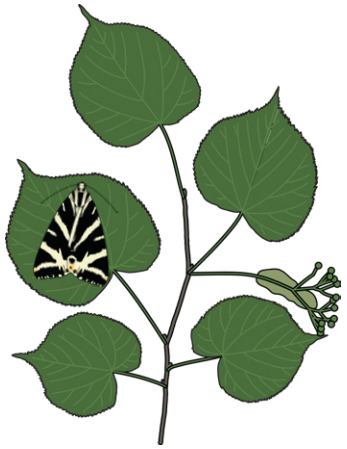
Conclusie: Afgeraden

Magnolia, beverboom
Magnolia xsoulangeana

- Aziatisch
- Bloemen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

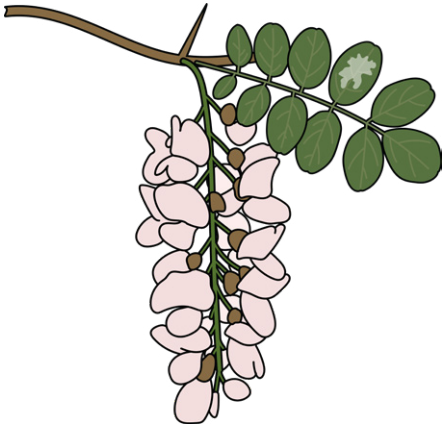
Zomerlinde
Tilia platyphyllos

Winterlinde
Tilia cordata

- Inheems
- Bloemen, in thee
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels en zoogdieren

Conclusie: Aangeraden

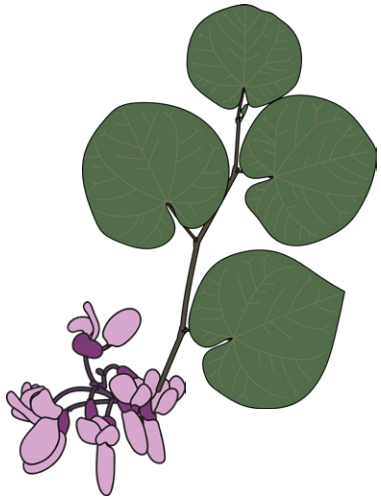
Eetbare bloemen

Robinia
Robinia pseudoacacia

- Noord Amerikaans
- Bloemen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door uitlopers en wegrollende zaden
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

Judasboom
Cercis siliquastrum

- Zuidoost Europees
- Bloemen, peulen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door wegrollende zaden
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

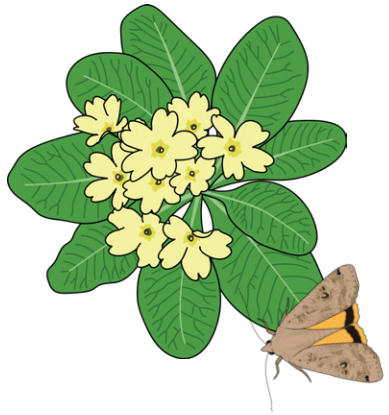
Conclusie: Aangeraden

Bruinrode daglelie
Hemerocallis fulva

- Aziatisch
- Bloemen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door ondergrondse rhizomen, steriel: vormt geen zaad
- Bestrijding lastig: loopt uit van kleine stukjes rhizoom
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Stengelloze sleutelbloem
Primula vulgaris

- Inheems
- Bloemen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door mieren

Conclusie: Aangeraden

Eetbare bloemen

Tuinviooltje
Viola xwittrockiana

- Hybride van inheemse/Europese soorten
- Bloemen
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door mieren en wegslingeren door openbarstende zaaddozen

Conclusie: Aangeraden

Tuinhibiscus Althaea-struik
Hibiscus syriacus

- Midden Oosters
- Bloemen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door water en wind
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

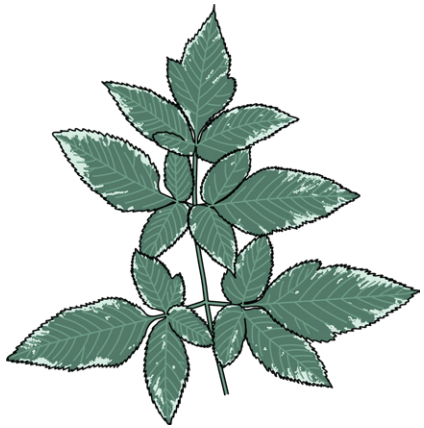
Groenten

Paardenbloem
Taraxacum officinale agg.

- Inheems
- Blad
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door de wind

Conclusie: Aangeraden

Zevenblad
Aegopodium podagraria

- Inheems
- Blad
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door ondergrondse uitlopers en de wind

Conclusie: Aangeraden

Rabarber
Rheum xrhabarbarum

- Oost Aziatisch
- Bladstelen
- Zon, halfzon, bosrand,
- Verspreiding door de wind
- Bestrijding eenvoudig door geklusterde groei (uitsteken)
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Asperge
Asparagus officinalis

- Inheems
- Jonge stengels
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels

Conclusie: Aangeraden

Groenten

Brave hendrik
Blitum bonus-henricus

- Inheems
- Blad
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Zaden door de wind

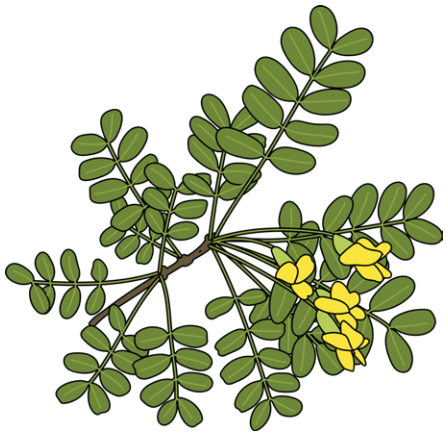
Conclusie: Aangeraden

Overblijvend boekweit
Fagopyrum dibotrys

- Oost Aziatisch
- Blad, zaden
- Zon, halfzon, bosrand
- Zaden door vogels, knaagdieren, worteluitlopers
- Bestrijding lastig: vanwege wortelfragmenten
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Siberische erwtenstruik
Caragana arborescens

- Oost Aziatisch
- Peulen, zaden
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door weggeslingerde zaden uit openbarstende zaaddozen; worteluitlopers
- Bestrijding lastig: door worteluitlopers/zaadbank
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

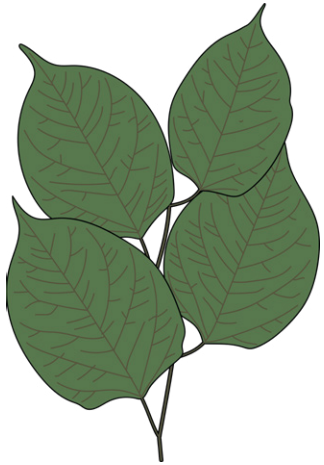

Brandnetel
Urtica dioica

- Inheems
- Jong blad
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door zoogdieren en worteluitlopers

Conclusie: Aangeraden

Groenten

Japanse duizendknoop
Fallopia japonica

- Oost Aziatisch
- Jonge stengels
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding worteluitlopers en de wind
- Bestrijding zeer lastig: wortelfragmenten
- Invasief (Unielijstsoort)

Conclusie: Afgeraden

Bamboe
Phyllostachys spp.

- Oost Aziatisch
- Jonge stengels
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door worteluitlopers
- Bestrijding lastig
- Invasief na grondtransport

Conclusie: Afgeraden

Aardpeer
Helianthus tuberosus

Stijve zonnebloem
Helianthus xlaetiflorus

- Noord Amerikaans
- Wortelknollen
- Zon, halfzon, bosrand
- Zaden door vogels, worteluitlopers
- Bestrijding lastig: vanwege wortelfragmenten
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

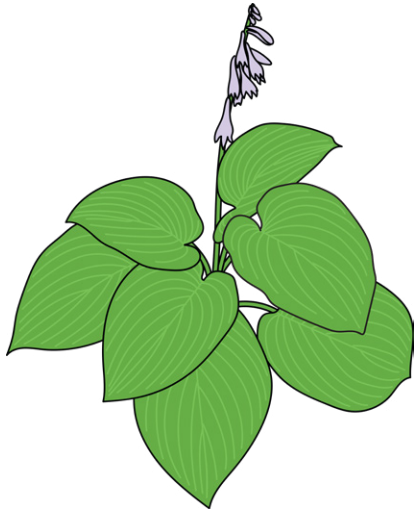

Hemelsleutel
Hylotelephium telephium

- Midden Europees
- Blad
- Zon, halfzon, bosrand
- Zaden door wegrollende zaden
- Bestrijding eenvoudig
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Groenten

Hosta
Hosta spp.

- Oost Aziatisch
- Jong blad
- Halfzon, schaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door wind
- Bestrijding eenvoudig: wortelt niet diep
- Niet invasief

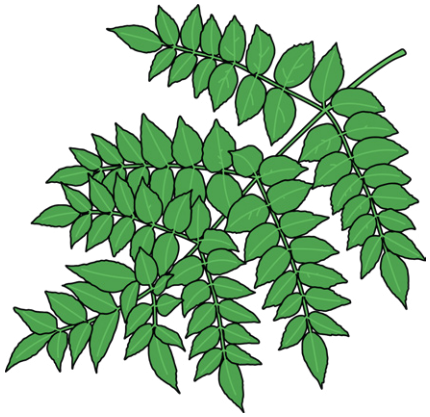
Conclusie: Aangeraden

Artisjok
Cynara cardunculus

- Mediterraan
- Jonge bloemknoppen
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind
- Bestrijding eenvoudig: uitsteken
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Duivelswandelstok
Aralia spinosa

- Noord Amerikaans
- Jonge stengels
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding worteluitlopers en vogels
- Bestrijding lastig: wortelfragmenten
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Keukenkruiden

Bieslook
Allium schoenoprasum

- Inheems
- Blad
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding doordat wind zaden uit zaaddozen slingert

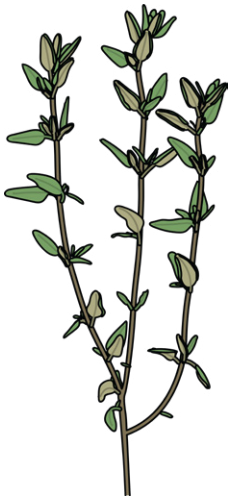
Conclusie: Aangeraden

Daslook
Allium ursinum

- Inheems
- Blad
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding doordat wind zaden uit zaaddozen slingerd

Conclusie: Aangeraden

Thijm
Thymus vulgaris

- Centraal Europees
- Twijgjes
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door mieren
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Rozemarijn
Salvia rosmarinus

- Mediterraan
- Blad, twijgjes
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding doordat de wind zaden uit zaaddozen slingerd
- Bestrijding eenvoudig: uittrekken
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Keukenkruiden

Salie
Salvia officinalis

- Mediterraan
- Blad, twijgjes
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding doordat de wind zaden uit zaaddozen slingerd
- Bestrijding eenvoudig: uittrekken
- Niet problematisch (Europees)

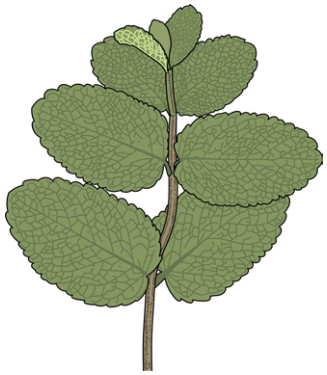
Conclusie: Aangeraden

Citroenmelisse
Melissa officinalis

- Mediterraan
- Blad, twijgjes
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door rhizomen en wegrollende zaden
- Niet problematisch (Europees)

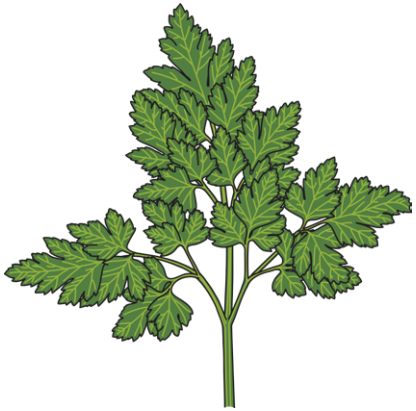
Conclusie: Aangeraden

Munt
Mentha spp.

- Inheems
- Blad, twijgjes
- Zon, Halfzon, bosrand
- Verspreiding door rhizomen en water

Conclusie: Aangeraden

Peterselie
Petroselinum crispum

- Mediterraan
- Blad, twijgjes
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door de wind
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

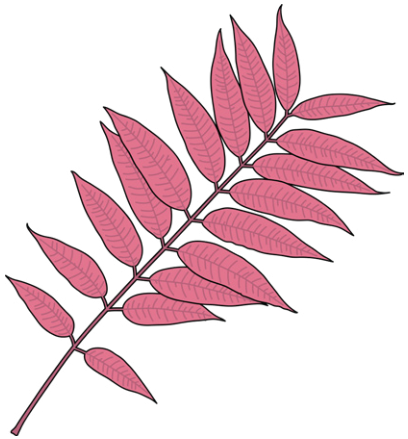
Keukenkruiden

Laurier
Laurus nobilis

- Mediterraan
- Blad
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door vogels
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

Franse uiensoepboom
Toona sinensis

- Oost Aziatisch
- Blad
- Zon, halfzon, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind en worteluitlopers
- Bestrijding lastig: door worteluitlopers
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Citruspeper
Zanthoxylum alatum
Zanthoxylum simulans

- Oost Aziatisch
- Vruchtjes, bast
- Zon, halfzon, bosrand
- Verspreiding door vogels
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Potentieel invasief

Conclusie: Afgeraden

Bomen voor sap

Esdoorn
Acer pseudoplatanus

- Inheems
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind

Conclusie: Aangeraden

Noordse esdoorn
Acer platanoides

- Mogelijk inheems
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind

Conclusie: Aangeraden

Vederesdoorn
Acer negundo

- Noord Amerikaans
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand, bos, moerasgebieden
- Verspreiding door de wind
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

Witte esdoorn, Zilveresdoorn
Acer saccharinum

- Noord Amerikaans
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand, bos, moerasgebieden
- Verspreiding door de wind
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

Conclusie: Afgeraden

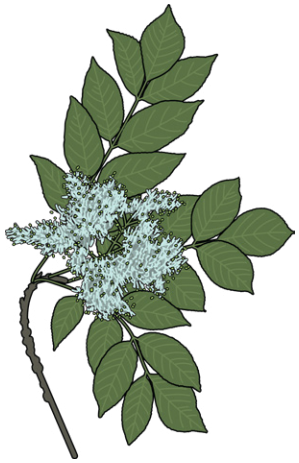
Bomen voor sap

Suikeresdoorn
Acer saccharum

- Noord Amerikaans
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind
- Bestrijding lastig: loopt uit na omzagen
- Invasief

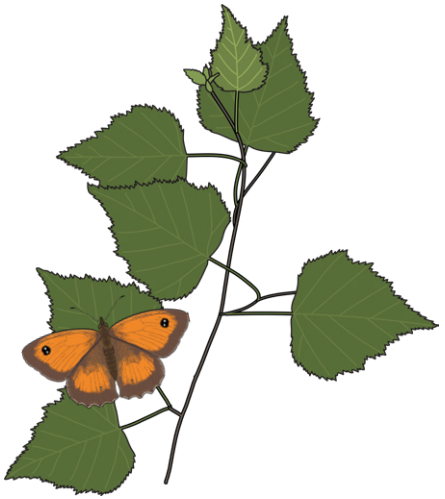
Conclusie: Afgeraden

Pluim-es
Fraxinus ornus

- Mediterraan
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand, bos
- Verspreiding door de wind
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet problematisch (Europees)

Conclusie: Aangeraden

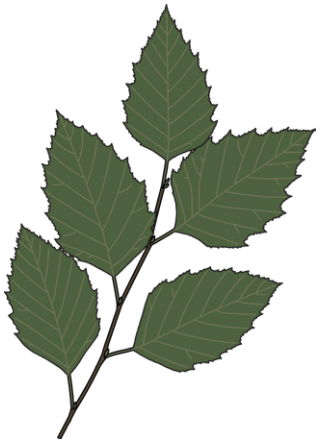

Ruwe berk
Betula pendula

Zachte berk
Betula pubescens

- Inheems
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand
- Verspreiding door de wind

Conclusie: Aangeraden

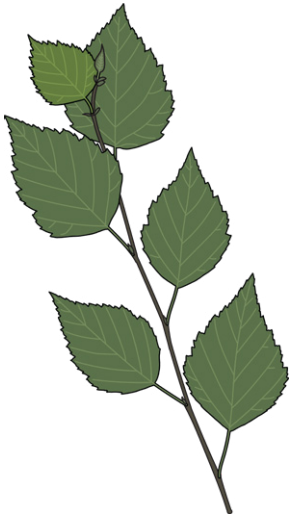

Zwarte berk
Rode berk
Betula nigra

- Noord Amerikaans
- Sap
- Zon, halfzon, schaduw, bosrand
- Zaden door de wind
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Bomen voor sap

Witte himalayaberk
Betula utilis

- Oost Aziatisch
- Sap
- Zon, halfzon, bosrand
- Zaden door de wind
- Bestrijding eenvoudig: loopt niet uit na omzagen
- Niet invasief

Conclusie: Aangeraden

Bijlage

Lijst van aangeraden plantensoorten voor voedselbossen

Hieronder vind je de totale lijst met alle niet-invasieve, aangeraden soorten voor voedselbossen uit deze publicatie. Deze soorten kun je dus allemaal veilig in je voedselbos aanplanten. Alle (potentieel) invasieve soorten zijn hier weggelaten.

1: Fruitbomen

Appel	*Malus xdomestica*
Peer	*Pyrus communis*
Nashipeer	*Pyrus pyrifolia*
Kweepeer	*Cydonia oblonga*
Kaki	*Diospyros kaki*
Amerikaanse persimoen	*Diospyros virginiana*
Dadelpruim	*Diospyros lotus*
Kers	*Prunus avium*
Kerspruim	*Prunus cerasifera*
Pruim	*Prunus domestica*
Perzik	*Prunus persica*
Abrikoos	*Prunus armeniaca*
Witte moerbei	*Morus alba*
Zwarte moerbei	*Morus nigra*
Japanse mispel	*Eriobotrya japonica*
Mispel	*Mespilus germanica*
Lijsterbes	*Sorbus aucuparia*
Meelbes	*Sorbus aria*
Elsbes	*Sorbus torminalis*
Peerlijsterbes	*Sorbus domestica*
Netelboom	*Celtis australis*

2: Noten en Zaden

Walnoot	*Juglans regia*
Zwarte walnoot	*Juglans nigra*
Mansjoerse walnoot	*Juglans mandschurica*
Hazelaar	*Corylus avellana*
Lambertusnoot	*Corylus maxima*
Boomhazelaar	*Corylus colurna*
Kastanje	*Castanea sativa*
Beuk	*Fagus sylvatica*
Fladderiep	*Ulmus laevis*
Ruwe iep	*Ulmus glabra*
Zomereik	*Quercus robur*
Wintereik	*Quercus petraea*
Hongaarse eik	*Quercus frainetto*
Moseik	*Quercus cerris*
Steeneik	*Quercus ilex*
Pimpernoot	*Staphylea pinnata*
Amandel	*Prunus amygdalus*
Ginkgo	*Ginkgo biloba*
Slangenden	*Araucaria araucana*
Koreaanse den	*Pinus koraiensis*

3: Bessen

Aalbes	*Ribes rubrum*
Zwarte bes	*Ribes nigrum*
Kruisbes	*Ribes uva-crispa*
Siberische bosbes	*Lonicera caerulea*
Vogelkers	*Prunus padus*
Bosbes	*Vaccinium myrtillus*
Vossenbes	*Vaccinium vitis-idaea*
Zuurbes	*Berberis vulgaris*
Eenstijlige meidoorn	*Crataegus monogyna*
Tweestijlige meidoorn	*Crataegus laevigata*
Duindoorn	*Hippophae rhamnoides*

4: Rozen

Hondsroos	*Rosa canina*
Bergroos	*Rosa glauca*

5: Bramen en frambozen

Bramen	*Rubus fruticosus* agg.
Peterseliebraam	*Rubus nemoralis* f. *laciniatus*
Framboos	*Rubus idaeus*
Boysenberry	*Rubus* sp. (complexe hybride)
Loganberry	*Rubus xloganobaccus*

6: Klimplanten

Wijnstok	*Vitis vinifera*
Isabella druif	*Vitis labrusca*
Passiebloem	*Passiflora caerulea*
Hop	*Humulus lupulus*

7: Andere vruchten

Gele kornoelje	*Cornus mas*
Japanse kornoelje	*Cornus kousa*
Sleedoorn	*Prunus spinosa*
Granaatappel	*Punica granatum*
Vijg	*Ficus carica*
Bosaardbei	*Fragaria vesca*
Grote bosaardbei	*Fragaria moschata*
Aardbei	*Fragaria xananassa*
Aardbeistruik	*Arbutus unedo*
Wilde citroen	*Citrus trifoliata*
Ananasguave	*Acca sellowiana*

8: Eetbare bloemen

Gewone vlier	*Sambucus nigra*
Tuinhibiscus	*Hibiscus syriacus*
Magnolia	*Magnolia xsoulangeana*
Zomerlinde	*Tilia platyphyllos*
Winterlinde	*Tilia cordata*
Judasboom	*Cercis siliquastrum*
Bruinrode daglelie	*Hemerocallis fulva*
Stengelloze sleutelbloem	*Primula vulgaris*
Tuinviooltje	*Viola xwittrockiana*

9: Groenten

Paardenbloem	*Taraxacum officinale* agg.
Zevenblad	*Aegopodium podagraria*
Rabarber	*Rheum xrhabarbarum*
Asperge	*Asparagus officinalis*
Brave hendrik	*Blitum bonus-henricus*
Brandnetel	*Urtica dioica*
Hemelsleutel	*Hylotelephium telephium*
Hosta	*Hosta* spp.
Artisjok	*Cynara cardunculus*

10: Keukenkruiden

Bieslook	*Allium schoenoprasum*
Daslook	*Allium ursinum*
Thijm	*Thymus vulgaris*
Rozemarijn	*Salvia rosmarinus*
Salie	*Salvia officinalis*
Citroenmelisse	*Melissa officinalis*
Munt	*Mentha* spp.
Peterselie	*Petroselinum crispum*
Laurier	*Laurus nobilis*

11: Bomen voor sap

Esdoorn	*Acer pseudoplatanus*
Noordse esdoorn	*Acer platanoides*
Pluim-es	*Fraxinus ornus*
Ruwe berk	*Betula pendula*
Zachte berk	*Betula pubescens*
Zwarte berk, Rode berk	*Betula nigra*
Witte himalayaberk	*Betula utilis*

Bronnenlijst

Gebruikte informatiebronnen

Voor deze publicatie zijn planten geselecteerd die eetbare producten leveren en die met enige regelmaat in de handel verkrijgbaar zijn. Voor informatie over de ecologie en mogelijke invasiviteit zijn de volgende bronnen gebruikt, naast persoonlijke ervaring van de auteurs:

Ambtelijke Advies Commissie Landelijk Gebied, 2024. Interprovinciaal ambitiedocument invasieve uitheemse soorten. Utrecht.

Bruijnes, J., R. Waenink & B. Odé, 2022. Richtlijnen voor risicobeperking invasieve exoten in agroforestry; Advies voor het hanteren van een negatieflijst bij aanplant van agroforestry. Wageningen Environmental Research, Wageningen.

Daems, J., 2022. Voedselbossen in kaart gebracht; gebruikte soorten, systemen en drijfveren. Faculteit bio-ingenieurswetenschappen, Gent.

Hoppenreijs, J. H. T., R. Beringen, F. P. L. Collas, D. D. M. Eeuwes, B. Odé, J. L. C. H. van Valkenburg & R. S. E. W. Leuven, 2019. Risicobeoordeling van voedselbossen als introductieroute voor invasieve plantensoorten. Radboud Universiteit, Nijmegen.

Van Eck, W., 2024. Soortenlijst gerelateerd aan gewascode voedselbossen (1940), geordend per vegetatielaag. Voedselbosbouw, Tilburg.

Van Valkenburg, J. J. C. H., E. Boer, H. Duistermaat & E. J. Al, 2022. Veldgids invasieve houtige planten in Nederland. Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit; Ministerie van landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Utrecht.

Van Riel, M.C., H. van Kleef, J. van der Loop, L. van Veenhuisen, B. Odé, P. Lemmers, R. Creemers, M. Schutter, Paula Nijenhuis, K. van Veen, A. van Kleunen, M. Gilbert & T. van der Have, 2023. Horizonscan voor nieuwe invasieve uitheemse soorten in Nederland, update 2022. Rapport in opdracht van Bureau Risicobeoordeling & onderzoek, Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit; Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Utrecht.

Verloove, F., 2006. Catalogue of neophytes in Belgium. Scripta Botanica Belgica 39: 1-89

www.floron.nl/tuinernietin
www.nederlandsesoorten.nl/
www.nvwa.nl/onderwerpen/plant/invasieve-exoten/unielijst-invasieve-exoten
www.waarneming.nl/

Provincie Drenthe. (2026). Plan van Aanpak invasieve exoten 2026-2030. www.provincie.drenthe.nl/onderwerpen/natuur-milieu/natuur/natuurbeleid-regels/natuurbescherming-drenthe/invasieve-exoten/

Provincie Flevoland. (2024). Nadere regels invasieve exoten 2024-2025. Lokaleregelgeving.overheid.nl. CVDR722662/1. lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR722662/1

Provincie Fryslân. (2022). Beleidsnotitie Invasieve Exoten Fryslân 2023-2029. Lokale wet- en regelgeving lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR699193/

Provincie Gelderland. (z.d.). Ongewenste planten-en diersoorten bestrijden. www.gelderland.nl/themas/natuur/natuur-beheren-en-ontwikkelen/dieren-beschermen-en-beheren/ongewenste-planten-en-dierensoorten-bestrijden

Provincie Groningen. (2025). Plan van Aanpak: Exoten in Toom. www.provinciegroningen.nl/fileadmin/user_upload/Documenten/Dossiers/Natuur/_Online__Plan_van_Aanpak_Exoten_in_Toom_001.pdf

Provincie Noord-Holland. (2024). Programma Invasieve Exoten. www.noord-holland.nl/bestanden/pdf/Natuur/Programma%20Invasieve%20Exoten.pdf

Provincie Limburg. (z.d.). Invasieve exoten. Provincie Limburg. www.limburg.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/wilde-dieren-planten/invasieve-exoten

Provincie Overijssel. (2025). Wijziging Uitvoeringsbesluit subsidies Overijssel 2022. Officielebekendmakingen.nl. Provinciaal blad 2025, 21260. zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2025-21260.html

Provincie Utrecht. (2022). Uitvoeringsprogramma Invasieve Exoten Utrecht 2022 – 2026. www.stateninformatie.provincie-utrecht.nl/Vergaderingen/Statencommissie-Ruimte-Groen-en-Water/2022/23-februari/13:30/2022RGW54-01-SB-Uitvoeringsprogrammaprogramma-Invasieve-Exoten-Utrecht-2022-2026.pdf

Welles, I. C. E. M. (Samensteller). (2025). Plan van aanpak invasieve exoten Noord-Brabant: Herziening 2025-2027. Provincie Noord-Brabant. www.brabant.nl/publish/pages/9771/plan-van-aanpak-invasieve-exoten.pdf

Over de auteurs

Paul Veenvliet is bioloog, maar zijn interesse voor de natuur begon veel eerder. Als scholier raakte hij gefascineerd door de vitaliteit en groeikracht van wat hij toen "grote neofyten" noemde (de term "invasieve exoten" bestond nog niet), en legde hij in de tuin van zijn ouders een verzameling aan. Reuzenbalsemien, klein springzaad en reuzenberenklauw roeide hij later uit, maar Boheemse duizendknoop en gele dovenetel groeien er nog steeds.

Deze dubbele visie heeft hij nog altijd. Beroepsmatig doet hij gebiedsdekkende inventarisaties van invasieve planten; hij voert bestrijdingsacties uit en maakt educatieve publicaties over deze soorten, die hij verrijkt met eigen illustraties. Als hobby kweekt hij bijzondere planten in zijn tuin en op de vensterbank, wat bijdraagt aan zijn grote soortenkennis. Paul woont en werkt in Slovenië, waar het exotenprobleem minstens zo groot is als in Nederland. Ondanks de klimaatverschillen gaat het hierbij vaak om dezelfde soorten. Pauls werk benadrukt hiermee het internationale karakter van de natuurbescherming.

Martijn van de Loo vult dit aan met een sterke praktijkgerichte invalshoek. Als ecoloog en specialist in invasieve exoten, en als directeur van Soontiëns Natuurlijk Groen, werkt hij al jarenlang aan vraagstukken rond aanleg en beheer van groen en herstel van natuur. In zijn dagelijkse werk heeft hij intensief te maken met soorten die zich ongewenst verspreiden en ecosystemen onder druk zetten. Door zijn achtergrond in zowel de hovenierssector als het tuincentrumwezen heeft hij bovendien inzicht in de volledige keten: van de selectie en verkoop van planten tot hun gedrag in tuinen en het bredere landschap. Die combinatie maakt dat hij niet alleen begrijpt hoe problemen ontstaan, maar ook waar mogelijke oplossingen liggen.

Samen kijken Paul en Martijn niet alleen naar de kansen van voedselbossen als duurzaam systeem, maar ze stellen ook kritische vragen over soortkeuze en ecologische risico's. Zodat er handvaten liggen waarmee voedselbossen ook in de toekomst een gezonde rol kunnen blijven spelen binnen al bestaande ecosystemen.

Deze publicatie belooft daarmee niet alleen informatief te zijn, maar ook richtinggevend voor iedereen die voedselbossen ontwerpt, beheert of beleidsmatig ondersteunt, en daarbij bewust wil omgaan met de risico's van invasieve soorten.

Paul Veenvliet

Martijn van de Loo

Colofon:
© 2026 Soontiens ecology
Auteurs: Paul Veenvliet & Martijn van de Loo
Illustrator: Paul Veenvliet
Vormgeving: Kris Kras communicatie
1e druk, 2026

Deze publicatie is tot stand gekomen als samenwerking tussen de provincie Noord-Brabant, Martijn van de Loo en Paul Veenvliet. Op de website www.brabant.nl/brabantsebomen kun je deze lijst digitaal terugvinden, net als meer informatie over de mogelijkheden voor (voedsel)bos aanleg in Noord-Brabant.

Heb je aanvullingen op de inhoud van deze publicatie? Stuur dan een mail naar bomen@brabant.nl.